چوارینەکانی خەییام

وەرگێڕاوی: شێخ سەلام

لە گەڵ دەقی شیعرە فارسییەکانیدا

انتشارات کردستان

بسم الله الرحمن الرحیم

چوارینەکانی خەییام

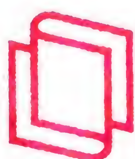
سرشناسه : خیام، عمربن‌ابراهیم، ۴۳۲ - ۵۱۷؟ق.
عنوان قراردادی : رباعیات. فارسی . کردی .
عنوان و نام پدیدآور : چوارینه کانی خه‌ییام(فارسی ـ کردی)/ سروده‌ی عمر خیام؛ برگردان به کردی سلام [سلیمانیه] .
مشخصات نشر : سنندج: انتشارات کردستان، ۱۳۸۷.
مشخصات ظاهری : ۲۳۷ ص.
شابک : ۹۷۸ - ۹٦٤ _ ۹۸۰ _ ۰۵۹ _ ۲
وضعیت فهرست نویسی : فیپا
یادداشت : فارسی - کردی .
موضوع : شعر فارسی -- قرن ۵ق.
موضوع : شعر کردی -- قرن ۱۴ -- ترجمه شده از فارسی.
موضوع : شعر فارسی -- قرن ۵ق. -- ترجمه شده به کردی.
شناسه افزوده : سلیمانیه‌ای ، سلام، ۱۸۹۲ - ۱۹۵۹م.مترجم
رده بندی کنگره : PIR۴۶۲۵/ک۸۸ی۴۱۳۸۷
رده بندی دیویی : ۸فا۱/۲۲
شماره کتابشناسی ملی : ۷۱۳۰۳۲۱

چوارینەکانی خەییام

لەگەڵ دەقی شیعرە فارسییەکانیدا

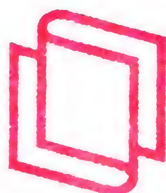
هۆنراوەی: حەکیم عومەری خەییام

وەرگێڕوای: شێخ سەلام

انتشارات کردستان

سنندج

انتشارات کردستان

سنندج - پاساژ عزتی - تلفن: ۲۲۶۵۳۸۲

چوارینه‌کانی خه‌ییام

✓ ناوی کتێب (نام کتاب):	چوارینه‌کانی خه‌ییام
✓ هۆنراوه‌ (سروده‌ی):	حه‌کیم عومه‌ری خه‌ییام
✓ وه‌رگێڕاوی (ترجمه):	شێخ سه‌لام
✓ که‌ڕه‌تی چاپ (نوبت چاپ):	یه‌که‌م (اول)؛ ۱۳۹۳
✓ ژماره‌ی چاپکراو (تیراژ):	۵۰۰۰ به‌رگ (جلد)
✓ ژماره‌ی لاپه‌ڕه‌ و قه‌واره‌ (تعد اد صفحه و قطع):	۲۴۰ صفحه جیبی
✓ بڵاوکه‌ره‌وه‌ (ناشر):	بڵاوکردنه‌وه‌ی کوردستان (انتشارات کردستان)

شابک: ۹۷۸ ـ ۹۶۴ ـ ۹۸۰ ـ ۰۵۹ ـ ۲

ISBN: 978 - 964 - 980 - 059 - 2

نرخی:
۶۰۰۰ تمه‌نه

سەرەتا

«غیاث الدین» ئەبولفەتح عومەر کوڕی ئیبراهیم خەییام یەکە دانشمەند و فەیلەسووفی خۆرهەڵاتە، لە ناوەڕاستی سەدەی پێنجەمی هیجری لە شاری «نەیشاپوور» لە دایك بووە و لە هەوەڵی سەدەی شەشەمدا مردووە و لە گۆڕستانەکەی نەیشاپووردا نێژراوە.

دانشمەندی ناوبراو ئەمەندە زۆر تەرجەمەی حاڵی لەلایەن دانشمەندانی

خۆرئاوا و خۆرهەڵاتەوە، نووسراوە هیچ پێویست نابینم دوور و درێژ بە تان‌وپۆیا بچم و لە بنج و تیرە و ڕەگەز و ژیانی بنووسم، بەڵام لە ساڵی ١٩٤٩دا لەلایەن شاعری بەرزەوە «احمد حامد صراف» کتێبێکی بەناوی «تەرجەمە و تەئلیف» لەسەر عومەر خەییام نووسیوە. لام‌وایە لە هەموو نووسراوەکانی پێشوو ڕاست و دروستتر و دوور و درێژترە، هەر جۆرە زانینێك لە کار و کردەوەی حەکیمی ناودار خواهش بفەرمووی زۆر بە ڕێکوپێکی نووسراوە.

عومەر خەییام لە پێشا لە خۆرئاواوە ناوبانگی بەرز بووەوە چونکە شاعیری ناوداری ئینگلیز «فیتزگراڵد» چەند ڕوباعییەکی بە ئینگلیزی گۆڕی؛ ئەو چەن

ڕوباعییەکارەساتێکی وای کرد ئەو شەرابە
کەعومەر خەییام لەکاتی ژیانا داوای ئەکرد
و بە ئاواتی نەگەی فیتزگرالْد بە ڕەنگی
دەرخواردی دا پارچە پارچە جومگەکانی
کە لەیەك ترازابوو و لەناو خاك و خۆڵی
گۆڕا ڕزابوو، سەرلەنوێ یەکی گرتەوە و
زیندوو بووەوە!. مەزهەبی تەناسوخەکەی
ڕاست دەرچوو لە جاران چاکتر هاتەوە
دنیا، لە هەموو یانەکانی ئاورووپادا لەلای
سەرەوە کورسی بۆ دانرا... بەڵێ فیتزگرالْدی
زیندوو عومەر خەییامی مردووی بە
ڕەنگی زیندوو کردەوە تا دنیا دنیابێ ئیتر
نەمرێ!

ئەگەر تۆزێ سەرنج لەم کار و بارە
بدەین زۆر باش دەرئەکەوێ کە عومەر
خەییامی مردووش شەربەتێکی

دەرخــــواردی فـــیتزگـــراڵد داوە کــە لە

خۆرهەڵات و خۆرئاوادا ناوبانگی وەکـوو

خۆر بدرەوشــێتــەوە. کـردەوەی خــەییام لە

کردەوەی گراڵد گەورەترە چونکە ئەو زیندوو

بوو، مردووی زیندوو کردەوە، [بەڵام] ئەم

مردوو بوو نەیهێشت ئەو لە دنیادا بمرێ،

هەتا دنیا بمێنێ ئەمێنێ!. بەڵێ زۆر ڕاستە

کە شاعیرێکی ئێران (رابیت کوردســتانی)

ئەڵێ:

دلیــران را پس از مــردن دلیــری بـیشتر گـردد

که چرم گرگ بعد از خود به پیل افکن سپر گردد

بەم وتارە بچووکە سەرەتاکەمان دوایی هێنا.

چۆن عومەر خەییامم کرد بە کوردی؟

هەرچەند تەماشای ئەو نووسراوانەم ئەکرد کە لە بابەت «خەییام»ەوە نووسراون سەرم سوڕئەماکە ئەم چەند چوار خشتەکییە بۆ بە چوار قوڕنەی دنیادا بڵاو بووەوە و بۆ بە هەموو زمانێك تەرجەمە کرا؟ جارێ ئەگەر بڵێین شاعیرێ وەکوو خەییام لە ئێرانا نەبووە ڕاست نییە؛ چونکە «سەعدی» شیرازی و «کەلیم»ی هەمەدانی و «شەوکەت»ی بوخاری و هتد... زۆر لەو شاعیرتر و پایە بەرزتر بوون. خۆ ئەگەر

بڵێین ئەم شێوەی چوار خشتەکییە کە سێ نیوەی موقەففا بێ و نیوەی چوارەم بێ قافیە بێ تەنها عومەر خەییام وای هێناوە، ئەمیش هەرچەند ئەوەندە ئیشێکی زۆر گەورە نییە چونکە ڕوباعی زادەی غەزەل و قەسائیدە و لە پێش خەییامەوە «باباتاهێر»ی هەمەدانی لەسەر ئەم شێوەیە ڕوباعیاتی وتووە، ئەوەندە هەیە کە ڕوباعیاتی باباتاهێر لەسەر وەزنی ڕوباعیاتی خەییام نییە بەڵام یەك شێوەیە.

زۆر بە بەریا ناچم تەماشام کرد، ڕوباعیاتی خەییام بە هەموو زمانێ تەرجەمە کراوە و هیچ کاتێ تەواو نابێ ساڵ لە ساڵ زیاتر شوعەرا و ئودەبا بە نەسر و نەزم پەیتا پەیتا تەرجەمەی تازە ئەکەنەوە، زۆرم لا گران بوو کە ئەم ڕوباعیاتە بە کوردی تەرجەمە نەکرێ.

ساڵی ١٩٣٨ لە «حلّە» مەئموور زەراعەت بووم بڕیارم دا کە بە شیعر ڕوباعیاتی ناوبراو بگۆڕم بە کوردی، هەندێ نوسخەی عومەر خەییامم لە مەکتەبەکانی بەغدا کڕی، لە ناو هەموویانا نووسراوەکەی «حسین دانش»م هەڵبژارد و دەستم کرد بە گۆڕینی. لە ساڵی ١٩٣٩دا تاقە یەك کوڕم بوو مرد زۆر ناڕەحەت و دڵگیر بووم ئیتر نەمتوانی هیچی تر هۆشم بەلای شیعرەوە بمێنێ:

کی شعر ترانگیز و خاطر که حزین باشد
یك نکته در این معنی گفتیم و همین باشد

دەربەدەری و نارەحەتی یەك لەسەر یەك ڕووی تێکردم، بەڕاستی لە زۆر کاتا لە ژیان بێزار ئەبووم. هەتا ئیمساڵ دیسان نەقڵیان کردم بۆ بەغدا یەك دوو جار

هــــاورێی خـــۆشـــەویستم مـــامۆســـتا «عـــەلائەدین ســـەجادی»م زیـــارەت کـــرد، «مومي إليه» زۆر بۆ بڵاوبوونەوەی شـیعر و ئەدەبی کوردی لە تەقەلادا بوو، بـە شـێوە جوانەکەی خۆی فەرمووی: با کـتێبێکـی چیرۆکی بچکۆلە بنووسین، بڕیارم بۆ دا. لە پاشا پـێم‌وت کـە: ئـەگـەر هـەڵئـەسووڕێ ڕوبــاعیاتی عــومــەر خـەییام کـە (٢١٦) ڕوباعییە تەرجەمەم کردووە چاپی بکە زۆر مەمنوون ئەبم، خوا هەڵناگرێ مەردانە هاتە پێشەوە و لێی وەرگرتم و دەستی پێ کرد.

تکــای تــایبەتی لە خــوێنــدەوارانــی خۆشەویست ئەکەم کە بە چـاوی لوتـف تـــەماشا و لە نـــاڕێکــی و نـــەزانـــینمان چاوپۆشی بفەرموون

سەلام

١

این کوزه چو من عاشق زاری بوده است
در بند سر زلف نگاری بوده است
این دسته که بر گردن او می‌بینی
دستی است که در گردن یاری بوده است

ئەم گۆزە وەك من عاشقێ بوو زار
بە تاڵی زولفی یارێ گرفتار
ئەو دەستە ئێستە تەوقی ملیەتی
دەستێ بوو، کام دەست؟! دەستی ملی یار

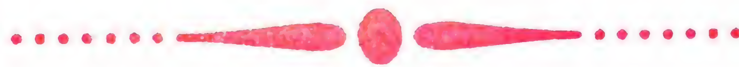
٢

پیش از من و تو لیل و نهاری بوده است
گردنده فلك برای کاری بوده است
زینهار قدم به خاك آهسته نهی
کان مردمك چشم نگاری بوده است

بەر لە من و تۆ شەو و ڕۆژێ بوو
چەرخی جەفاکار ئەهات و ئەچوو
بۆ سەر ئەم خاکە پێ بە ئەسپایی
دانێ، چاوەکەم، چاوی یاری بوو

٣

این کهنه رباط را که عالم نام است
وارامگه ابلق صبح و شام است
بزمی‌ست که وامانده‌ی صد جمشید است
قصریست که تکیه‌گاه صد بهرام است

ئەم کەلاوەیە کە دنیای نامە
ئارامگاهی بەیانی و شامە
بەزمێکە لە سەد جەمشید جێماوە
قەسرێکە تەکیەی سێ‌سەد بەهرامە

٤

آن قصر که بهرام در او جام گرفت
آهو بچه کرد و روبه آرام گرفت
بهرام که گور می‌گرفتی همه عمر
دیدی که چگونه گور بهرام گرفت

ئەو قەسرە کەوا بەهرام بوو خێوی
لانەی ئاسکە، جێ ڕاوی ڕێوی
بەهرام چۆن گۆڕی کرد بە بریانی
گۆڕیش بەهرامی واکرد بە شێوی

٥

در هر دشتی که لاله زاری بوده است

آن لاله ز خون شهریاری بوده است

هر برگ بنفشه که از زمین می‌روید

خالیست که بر رخ نگاری بوده است

ئەو دەشتە کەوا هەر لالەزارە

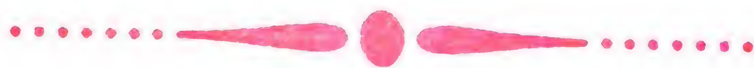
گوڵاڵەی خوێنی چەن شەهریارە

وەنەوشەی ڕەنگ‌شین لە خاك دێتەدەر

دەنکە خاڵەکەی سەرگۆنای یارە

٦

افسوس کـه سـرمـایه ز کـف بـیرون شـد
و از دست اجل بسی جگـرهـا خـون شـد
کس نایذ از آن جهان کـه تـا پـرسـم از او
کــه احـوال مسـافران عــالم چـون شـد

دەستمایەی عومرم لە دەستم دەرچـوو
بە پەنجەی ئەجەل جگەر کون کون بـوو
نـــاگــەڕێتەوە کــەسێ لەو دنـیا
تــا لێـی بـپرسین: ئـەحواڵـی مـردوو

٧

افسوس که نامەی جوانی طی شد
وین تازه بهارِ شادمانی دی شد
آن مرغ طرب که نامی او بود شباب
فریاد ندانم که کی آمد، کی شد

نامەی جوانیم پیری زوو دڕی
غونچەی بەهاری شادی هەڵوەری
ئەو مەلە کەوا ناوی جوانی بوو
کەی هات نازانم! کەی؟ بۆ کوێ فڕی؟

٨

یاران موافق همه از دست شدند
در پای اجل یکان یکان پست شدند
خوردیم ز یك شراب، در مجلس عمر
دوری دو سه پیشتر ز ما مست شدند

یارانی هاوسەر لە دەستم دەرچوون
لە دەریای شینی ئەجەل سەرنگوون
هەر یەك شەراب و هەر یەك مەجلیس بوو
بەڵام دوو دەورە لە من زیاتر بوون

٩

گویند بهشت و حور عین خواهد بود
و آن‌جا می ناب و انگبین خواهد بود
گر ما می معشوقه پرستیم رواست
چون عاقبت کار همین خواهد بود

ئەڵێن لە بەهەشت حۆری و غیلمانە
شەرابی ئاڵ و هەنگوینی شانە
نان ئەو نانەیە ئەمڕۆ لە خوانە
بۆ خۆم هەڵگرم بۆ ئەو زەمانە

١٠

گــــردون ز زمـــين هـــيچ گـلى بـر نــارد

تــا نشكــنـد و بــاز بــه گــل نسپارد

گـــــر ابـــر چـــو آب خـــاك را بــــردارد

تــا حشــر از او خـــون عـــزيزان بــارد

گەردوون لە زەوی گوڵ ناکا دیاری

نەیسپێرێ بە خاك، بڕوانە کاری

هەور لە جیاتی ئاو، گەر خاك هەڵگرێ

خوێنی نازاران خوڕزەم ئەباری

۱۱

ابــر آمـد و بـاز بـر سـر سبزه گـریست
بـــی بـــادەی گـــلرنگ نـمی‌باید زیست
این سـبزه کـه امـروز تـماشاگـه مـاست
تـا سـبزەی خـاك مـا تـماشاگـه کـیست

ڕەهـــێڵە ئـەکـا هـەوری بـەهاران
بـــۆ سـەبزەزاری ڕوخســاری یــاران
سـەیرانگـای مـنە، ئـیمڕۆ ئـەم سـەبزە
بۆ سـەبزەی ئـێمە کـێ دێـتە سـەیران؟

١٢

هر سبزه که در کنار جویی رسته است
گویی ز لب فرشته خویی رسته است
هان بر سر سبزه پا به خواری نه نهی
کان سبزه ز خاك لاله رویی رسته است

سەوزەگیای تازە لێوی جۆیبار
سروچکە ئەدەن دەمی نەوبەهار
نامەردت نەکەن سەرنجی بدەن
نیشانت ئەدا، تازە خەتی یار

١٣

تـا هشـیارم طـرب ز مـن پـنهان است

ور مست شـوم در خـردم نـقصان است

حـالیست مـیان مسـتی و هشـیاری!

مـن بـندەی آن‌کـه زندگانی آن است

لە هـۆشیاریما شـادیم مـەحاڵە

وەك لە مـەستیما عـەقڵم بـەتاڵە

حـاڵێکە بـەینی مـەستی و هـۆشیاری

بەندەی ئەو کـەسەم ئـەو حـاڵەی حـاڵە

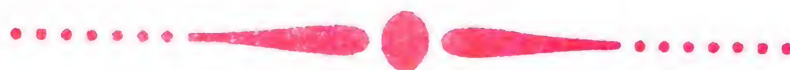
١٤

ای دل چــو زمــانه مــی‌کند غــمناکت

نـــاگـــاه بــرود ز تـــن جـــان پـــاکت

بـه ســبزه نشـین خــوش بــزی روزی چــند

زان پـــیش کـه سبزه بـــردمـد از خــاکت

ئـه‌ی دڵ زه‌مـــانه غـــه‌می لێت ئـه‌وێ

گـــیانی شـــیرینت ده‌رئـــه‌چێ شـه‌وێ

خـــۆش بـــژی ئـــیمڕۆ له ســـه‌بزه‌زارا

بـــه‌رله‌وه ســـه‌بزه‌ی خـــاكت ســـه‌رکه‌وێ

١٥

چـــون ابـــر بـــه نـــوروز رخ لاله بشست
بـــرخـيـز و بـــه جـــام بـــاده کـــن عـــزم درست
که این سبزه کـــه امـــروز تـــماشاگـــه تُست
فـــردا هـــمه از خـــاك تـــو مـــی‌خواهـــد رست

بەهەوری نەورۆز گـــوڵ چـــاوی شـــۆریا
تـــۆ و پـــیاڵه و شـــەراب، دامـــێنی چـــیا
ئـــیمڕۆ تـــێر ســـەیری ســـەوزە گـــیا بکـــە
ســـبحەی لە خـــاکت ســـەوز ئـــەبێ گـــیا

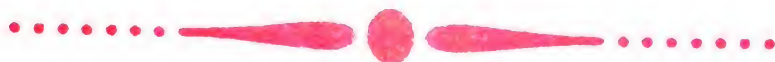
١٦

گویند که دوزخی بود مردم مست
قولیست خلاف، دل در آن نتوان بست
گر عاشق، مست دوزخی خواهد بود
فردا باشد بهشت همچون کف دست

پێم ئەڵێن دۆزەخ مەخسووس بۆ مەستە
بەم واتەواتە قەت دڵ مەبەستە
گەر عاشق و مەست بچنە جەهەننەم
بەهەشت چۆڵ و هۆڵ وەك بەری دەستە

١٧

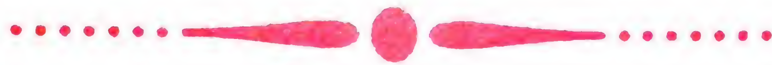
می خور که به زیر گل بسی خواهی خفت
بی‌مونس، بی‌رفیق، بی‌همدم و جفت
زینهار به کس مگو تو این راز نهفت:
هر لاله که پژمرد نخواهد بشکفت

مەی بخۆ ئێستە، ئەچیتە ژێر گڵ
بێ‌ڕۆح، بێ‌ڕەفیق، بێ‌هاودەم، بێ‌دڵ
زینهار ئەم سیڕڕە ئاشکرا نەکەی
کە پەژموردە بوو گەشکە ناکا گوڵ

١٧

مى خور كه به زير گل بسى خواهى خفت
بـى مونس، بـى رفيق، بـى همدم و جفت
زينهار بـه كس مگو تو اين راز نهفت:
هر لاله كه پژمرد نخواهد بشكفت

مەی بخۆ ئێستە، ئەچیتە ژێر گڵ
بێ ڕۆح، بێ ڕەفیق، بێ هاودەم، بێ دڵ
زینهار ئەم سیڕە ئاشکرا نەکەی
کە پەژموردە بوو گەشکە ناکا گوڵ

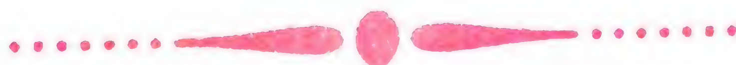
١٨

آنان که محیط فضل و آداب شدند
و ز جمع کمال شمع اصحاب شدند
ره زین شب تاریك نبردند برون
گفتند فسانه و در خواب شدند

ئەو حەکیمانە کە سەردەفتەرن
خاوەنی عیلم و فەزڵ و هونەرن
لەم شەوەزەنگە ڕێیان دەرنەکرد
هەرچەن هاتن، چوون هەر بێخەبەرن

١٩

قومی ز گزاف در غرور افتادند
قومی ز پی حور و قصور افتادند
معلوم شود چو پردها بردارند
کز کوی تو دور، دور افتادند

قەومێ مەشغووڵی درۆ و دەلەسە
قەومێ هەر حۆری و بەهەشتیان بەسە
ئەم پەردە لاچێ ئاشکرا ئەبێ
دوورن، زۆر دوورن ئەو جۆرە کەسە

٢٠

قومی متفکرند در مذهب و دین
جمعی متحیرند در شك و یقین
ناگاه منادی در آید ز کمین:
کەای بی‌خبران راه نه آن است، نه این

قەومێ خەریکی مەزهەب و دینن
هەندێ داماوی شك و یەقینن
هاکاها جاڕچی دەنگی هەڵبڕی
هەمووتان کوێرن ڕێی ڕاست نابینن

٢١

از آمدن و رفتن ما سودی کو؟
و از تار امید عمر ما پودی کو؟
در چنبر چرخ جان چندین پاکان
می‌سوزد، خاك می‌شود دودی کو؟

گەر هاتنی من قازانجی تۆیە
تانی تەونی ژین بۆچی بێ‌پۆیە
لەناو چەنبەری چەرخا گیانی پاك
بۆچی بسووتێ، بۆ ڕەنجەڕۆیە

٢٢

مـرغـی دیـدم نشسـتە بـربارەی طـوس
در پـــیش نـــهادە کـــلەی کـــیکاوس
بـا کـلّە هـمی گفت کـە افسـوس افسـوس
کو بانگی جرس‌ها و کـجا نـالەی کـوس؟

مـەلێکم بـینی لەسـەر قـەڵای تـووس
لە ژێر چنگیا بوو کـەللەی کـەیکاووس
بە کەللەی ئەگوت: ئەفسووس سەدئەفسووس
کوانێ دەنگی زەنگ؟ کوانێناڵەی کووس؟

٢٣

توبه مکن از می اگرت می‌باشد
صد توبه‌ی نادمانه در پی باشد
گل جامه دران، بلبل نعره زنان
در وقت چنین توبه روا کی باشد

نەکەی تۆ تەوبە لە مەستی بکەی
چونکە لەو تەوبە سەد تەوبە ئەکەی
گوڵ گەشکە بکا، بولبول بخوێنێ
تۆ و پیاڵە و شەراب، شیشە و جامی مەی

٢٤

گل صبح‌دمی به خود بر آشفت، بریخت
با باد صبا حکایتی گفت، بریخت
بد عهدی چرخ بین که گل در ده روز
سر بر زد، غنچه کرد، بشگفت، بریخت

دەمەو بەیانیێ گوڵ کەوتە گرین
وتی بە سەبا بە دڵی غەمگین:
سەیری موڵەتی چەرخی بەدخوو کە
بۆ دە ڕۆژ غونچە، گوڵ و هەڵوەرین

٢٥

بنگر ز صبا دامن گل چاك شده
بلبل ز جمال گل طربناك شده
در سایەی گل نشین، که بسیار این گل
از خاك بر آمده است با خاك شده

به شنەی سەبا گوڵ پەردەی دڕی
بولبول بە ناڵە دەنگی هەڵبڕی
لە سایەی گوڵدا دانیشە کە گوڵ
ئەبێتۆ بە خاك، لە خاك دەر پەڕی

٢٦

فـــردا عـــلم نـــفاق پـــی خـــواهـم کـرد
بـا مـوی سـفید قـصد مـی خـواهـم کـرد
پـــیمانەی عـــمر مـــن بـــه هـــفتاد رسـید
این دم نکـنم نشـاط، کـی خـواهـم کـرد؟

داری بـــەیداخـــی نـیفاق پـەی ئـەکـەم
بە مووی سپیمۆ مـەیلی مـەی ئـەکـەم
پـــەیمانەی ژیـــنم گـــەیشتە حـــەفتا
ئێستاکە نەیکەم فەرموو کـەی ئـەیکەم؟

٢٧

یك چند به کودکی به استاد شدیم
یك چند به استادی خود شاد شدیم
پایان سخن نگر که ما را چه رسد
چون آب در آمدیم، چون باد شدیم

چەندێ خەریکی ئاو و گڵ ئەبووین
یا بە سەر بادا ئەهاتین ئەچووین
قسە هەزارە هەر دووی بەکارە
وەکوو «ئاو» هاتین وەکوو «با» ئەڕۆین

٢٨

آن‌ها که کهن شدند، آن‌ها که نوند
هرکس پس از آمدن یکایك بروند
این کهنه جهان به کس نماند جاوید
رفتند، روند، دگر آیند و روند

پیر و جوان و تازەی نۆ تۆ نوێ
یەك بە دوای یەکدا هەر ئەڕوا، هەردێ
ئەم دنیا تاسەر بۆ کەس نامێنێ
هەرچی بێ ئەڕوا! ڕۆیی و چی لێ‌دێ؟

٢٩

رنــدی دیــدم نشســته بــر خنك زمین
نــه کــفر، نــه اســلام، نــه دنــیا و نــه دیــن
نه حق، نه حقیقت، نــه شــریعت، نــه یــقین
انــدر دو جــهان کــه را بــود زهــره‌ی ایــن؟

رەنــدێکم بــینی لە ڕووی ســەرزەمین
بــێزار لە دنــیا، بــێزارتــر لە دیــن
حــەق، حــەقیقەت، شــەریعەت، یــەقین
لەلای وەك پووش بووا ئێوەش وا بـژین

٣٠

این چرخ طاسیست نگون افتاده
در وی همه زیرکان زبون افتاده
در دوستی شیشه و ساغر نگرید:
لب بر لب در میان خون افتاده

گەردوون تاسێکی دەمەونخوونە
دانا لە ژێریا زار و زەبوونە
سەیری دۆستیی پیاڵە و شیشە کەن
خوێن لە بەینیانا بادەی گوڵگوونە!

٣١

از منزل کفر تا به دین یك نفس است
در عالم شك تا به یقین یك نفس است
این یك نفس عزیز را خوش دار:
چون حاصل عمر ما همین یك نفس است

بەین کوفر و دین، هەناسەیەکە
ڕێی شك و یەقین، هەناسەیەکە
خۆش بژی دەمێ بەشۆخ و شەنگی
کە عومری شیرین هەناسەیەکە

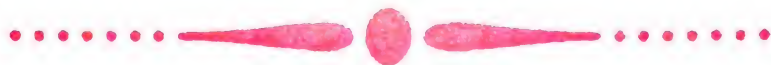
٣٢

ای دل ز زمـــانه رســـم احســـان مـــطلب
و از گـــردش دوران ســـر و ســـامان مـــطلب
درمـــان طـــلبی درد تـــو افـــزون گـــردد
بـــا درد بســـاز، هـــیچ درمـــان مـــطلب

دڵــه له دنــیا چــاکــەی چــیت ئــەوێ؟
چۆن ئــاسوودەیی بــەر تــۆ ئــەکــەوێ؟
داوای دەرمان کەی دەردت زیاد ئـەکـا
دەرمـــانت نـــەوێ، بــە دەرد بســرەوێ

٣٣

گاویست در آسمان، نامش پروین
یك گاوی دگر نهفته در زیر زمین
چشم خردت گشای چون اهل یقین
زیر و زبر دو گاو مشتی خربین

گایەك لە ئاسمان ناوی پەروینە
گایەك کولەکەی ژێری زەمینە
بە چاوی خیرەد سەرەنجە بدە
مابەینی دوو گا کەرگەل ببینە

٣٤

چون لاله به (نوروز) قدح گیر به دست

با لاله رخی، اگر تو را فرصت هست

می‌نوش به خرمی که این چرخ کبود

ناگاه تو را چو خاك گرداند پست

که نەورۆز گوڵی خستە سەر پەنجە

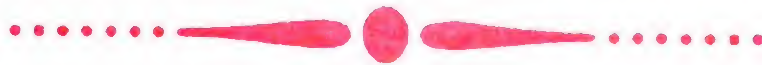
لەگەڵ دولبەری پڕ لارولەنجە

شەراب بنۆشە ئەم چەرخە شینە

«قاروونی» فەوتان، گەنجی هەر ڕەنجە

٣٥

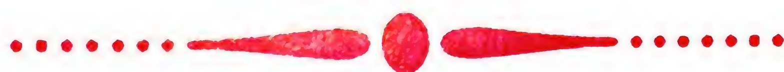
در دل نتوان درخت اندوه نشاند
همواره کتاب خرمی باید خواند
می باید خورد، کام دل باید راند
پیداست که چند در جهان خواهی ماند

لە دڵدا، داری خەفەت مەڕوێنە
کتێبی عەشق ئەشعار بخوێنە
شەراب بنۆشە، پیاڵەی پەیاپەی
بە پیاڵەی لەبڕێز ڕیشەی دەربێنە

٣٦

چون آمدنم به من نبود روز نخست
و این رفتن بی‌مراد عزمیست درست
برخیز، میان ببند ای ساقی چُست
که اندوه جهان به می فرو خواهم شست

کێ لە هاتندا پرسی پێ کرا؟
خۆ لە مردندا هەر بە زۆر برا؟
نامەرد هەی ساقی شەرابێ تێکە
بۆ دنیای تاریك هەر مەیە چرا

٣٧

از درس علوم جمله بگریزی بهْ
و اندر سر زلف دلبر آویزی بهْ
زان پیش که روزگار خونت ریزد
تو خون قنینه در قدح ریزی بهْ

له عیلم و فنوون لاده بەتاڵه
بە ئاڵی زوڵف، ئەو چاوە کاڵه
بەر لەوە ئەجەل خوێنت بڕێژێ
خوێنی سوراحی بڕێژە پیاڵه

٣٨

بر روی نکوی و لب جوی و مل و ورد
تا بتوانم عیش طرب خواهم کرد
تا بوده‌ام و باشم و خواهم بودن
می‌خورده‌ام و می‌خورم و خواهم خورد

من و گوڵ ڕوخسار، سەوزە گیا و ناو گوڵ
هەتا بتوانم کەیف ئەکەم بە دڵ
تا ببم، ئەژیم، ئەبم، ئەمێنم
خواردوومە، ئەیخۆم شەرابی سەرچڵ

٣٩

ای دوست بیا تا غم فردا نخوریم
و این یك دمی عمر را غنیمت شمریم
فردا که ازین دیر کهن در گذریم
با هفت هزار ساله گان برابریم

ڕەفیق قەت غەمی بەیانی مەخۆ
بەم تۆزە عومرە مەبە دەسخەڕۆ
ئەوانەی ئەژین حەفتا هەزار ساڵ
وەك یەکە لای من، من و ئەو و تۆ

٤٠

در دهـــر هـــر آن‌کـــه نـــانی دارد
و از بـــــهر نشست آشـــیانی دارد
نـــه خـادم کس بـود، نـه مـخدوم کسـان
گـو: شـاد بـزی کـه خـوش جـهانی دارد

ئـەوەی لە دونـیا لەتـێ نـانی بـوو
کـــەلاوە کــۆنێ، ئـــاشیانی بـوو
پیاوی کەس نەبێ، کـەس پـیاوی نـەبێ
هـەر ئـەو ژیـاوە، ئـەو ژیانی بـوو

٤١

گر ملك تو مصر، روم، چـين خـواهـد بـود
و آفــاق زمـين زيـر نگـين خـواهـد بـود
خوش باش كزين جهان نـصيب مـن و تـو
ده گـز كـفن، دو گـز زمـين خـواهـد بـود

با مـولكى تـۆبێ مـيسر و ڕۆم و چـين
له ژێـر پـێتا بـێ سـاراى سـەرزەمين
بـەشى مـن و تـۆ هـەر وەكـوو يـەكـە
دە گەز كـەفەن و يـەك دوو گـەز زەمـين

٤٢

ای بـــر ســر ســروران عـــالم فـــیروز
دانی کـــه چـــه وقت مـــی بـــود روح افـــروز؟
یکشـــنبه و دوشـــنبه، ســـه‌شنبه و چـار
پـــنج‌شنبه و آدیـــنه و شـــنبه؛ شب و روز

«شیرین» شیرینی فەرموو بـە خـەسرەو
کە کەی مەی بـە ڕۆح ئـەبخشی بـرەو؟
یەك شەم، دووشەممە، سێشەممە و چوار
پێنج‌شەممە، جومعە، شەممە، ڕۆژ و شەو

٤٣

عشــقی کــه مــجازی بــود آبش نــبود
چــون آتش نــیم مــرده تــابش نــبود
عاشق باید کـه سـال و مـاه و شب و روز
آرام و قــرار و خــورد و خــوابش نــبود

عــەشقی مـەجازی عـەشقێکی وشکـە
وەکــوو ئــاگری قــامیش و پــووشکە
عاشقی بـێقەرار ڕۆژ و مــانگ و ســاڵ
خــواردن و خــەوتن مـار و دووپشکـە

٤٤

امشب مــی جــام یك مــنی خــواهــم کــرد
خود را به دو جام مــی غــنی خــواهــم کــرد
اول سه طــلاق عــقل و دیــن خــواهــم داد
پس دخــتر رز را بــه زنــی خــواهــم کــرد

ئــیمشەو پــیاڵەی یــەك مــەنی ئــەکــەم
بــە دوو پــیاڵە مــەی دڵ غــەنی ئــەکــەم
هەر شەش تەڵاقی عــەقڵ و دیــن ئــەدەم
ئەوسا «کچی رەز» خــوازبــێنی ئــەکــەم

٤٥

ای دل چو حقیقت جهان هست مجاز
چندین چه بری خواری از این رنج نیاز
تن را به قضا سپار و با وقت بساز
که این رفته قلم ز بهر تو ناید باز

دنیا بە تەحقیق هەمووی مەجازە
راز و نیازی تیادا مەخوازە
سینەت قەڵغانی تیری قەزا بێ
قەڵەم چی نووسی، تێپەڕی تازە

٤٦

زان پیش کە غمهات شبیخون آرند
فرمای کە: تا بادەی گلگون آرند
تو زر نەای غافل نادان کە ترا
در خاك نهند، باز برونت آرند

بەر لەوە کە غەم بکا شەبیخوون
پەیا پەی تێکە، تۆ بادەی گوڵگوون
خۆ تۆ ئاڵتوون نیت هەی قەڵبی نادان
جارێ‌تر لە خاك نابینی دەرچوون

٤٧

بر سنگ زدم دوش سبوی کاشی

سر مست بودم که کردم این اوباشی

با من به زبان حال گفت سبو:

من چو تو بدم، تو نیز چون من باشی

قاپێکی شووشەم دا لەبەرد، بوو ورد

مەستو سەرخۆش بووم، زۆر نابەجێم‌کرد

شکا، زرەی هات، زیرانی و وتی:

پیاوێ بووم وەك تۆ، خاوەن زەد و خورد

٤٨

هـر گـه کـه بـنفشه جـامه در رنگ زنـد
در دامــن گــل بــاد صــبا چــنگ زنـد
هشــیار کســی بــود کــه بــا ســیمبری
مــی‌نوشـد و جـام بـاده بـر سـنگ زنـد

کــاتێ وەنــەوشە ڕەنگ شین هـەڵێنێ
شــنەشن شــەماڵ گــوڵ ئــەجووڵێنێ
هــوشیار کــەسێکە هــاوشانی دولبـەر
شــەراب بــنۆشێ، شــیشە بشکــێنێ

٤٩

دوران جهان بی می ساقی هیچست
بی زمزمەی نای عراقی هیچست
هر چند در احوال جهان می نگرم
حاصل همه عشرتست، باقی هیچست!

دنیا بێ مەی و بێ ساقی هیچە
بێ زەمزەمەی نای عێراقی هیچە
سەراپا دنیا سەرنجە ئەدەم
حاسڵ عوشرەتە، ماباقی هیچە

٥٠

ابریق مـی مـرا شکسـتی ربّـی
بـر مـن درِ عـیش را بـبستی ربّـی
بـر خـاك فگـندی مـی گـلگون مـرا
خاکم بـه دهـن مگـر تـو مسـتی ربّـی؟!

شـووشەی شـەرابت شکـانم خـودا
داتـخست دەروازەی ژیـانم خـودا
مـن لێمدا کـەچی وا تـۆی گـرتووە
قـڵپ قـڵپ شـەرابت ڕژانـم خـودا

٥١

ناکرده گناه در جهان کیست بگو؟

آن‌کس که گنه نکرد چون زیست بگو؟

من بد کنم و تو بد مکافات دهی

پس فرق میان من و تو چیست بگو؟

کێ گوناه ناکا؟ کێیە پێم بڵێ

هیچ کەس، بێ گوناه کێیە پێم بڵێ

کە من بەد بکەم، تۆش هەر بەد بکەی

فەرقی من و تۆ چییە پێم بڵێ؟

٥٢

صـــیاد ازل کـــه دانـــه در دام نـــهاد
صـــیدی بگـــرفت آدمش نـــام نـــهاد
هـــر نـیك و بـدی کـه مـی‌رود در عـالم
او مـــی‌کند و بـــهانه بـــر عـــالم نـــهاد

ســـەییادی ئـــەزەل داوی نـــایەوە
دانـــەی بـــۆ ئـــادەم خســـتە کـــایەوە
فـــیتی خـــۆیەتی، عـــالەم بـــەد نـــاوە
«نَـــعم» بـــەهانە بـــە «بَـــلیٰ»یـــەوە

٥٣

در گوش دلم گفت فلك پنهانی:
حکم که قضا بود ز من میدانی؟
در گردش چرخ اگر مرا دست بُدی
خود را برهاندمی ز سرگردانی!

دای بە گوێی دڵدا فەڵەك پەنهانی
تۆ چەوت و چێڵی لە من ئەزانی
لەم دەورە و پێچە گەر دەستم ئەبوو
خۆم نەجات ئەدا لەسەرگەردانی

٥٤

گر من ز می مغانه مستم هستم
گر کافر گر بت پرستم هستم
هر طائفەای به من گمانی دارند
من زان خودم، چنان چه هستم، هستم

ئەگەر بێدینم، گەر بێئیمانم
ئەگەر سەرخۆشی مەیخانەکانم
هەرکەس بە ڕەنگێ لە من تێئەگا
منیش هەر ئەوەم کە خۆم ئەیزانم

٥٥

بــــر رهگــــذرم هــــزار جــا دام نــــهی
گـــوی کـــه بگـــیرمت اگـــر گــام نــهی
یك زره ز حکـم تــو جـهان خـالی نـیست
تــو حکــم کــنی و عــاصیم نـام نــهی

ڕێـــــبازم هــەموو بــە «داو» تــەنراوە
بــۆ هــەر لا بــڕۆم ڕێـم لێ گــیراوە
دنـــیا وەك هــەوا پــڕە لە حــوكمت
حوكم تۆ ئەیكەیت، مـن عـاسیم نـاوە!

٥٦

از آب، گـلم سـرشـته‌ای، مـن چـه کـنم؟

وین پشم و قصب تو رشته‌ای من چه کنم؟

هر نیك و بدی کـه از مـن آیـد بـه‌وجـود

تو بر سر مـن نـوشـته‌ای، مـن چـه کـنم؟

مـنت دروست کـرد لە گـڵ و لە ئـاو

خـوری و قـامیشت هـۆندەوە تـاوتاو

چاکـە، خـراپـە، هـەرچی کـە ئـەیکەم

یەك یەك تۆ نووسیت، من ئەکەی بەدناو

٥٧

آورد بـــه اضـــطرارم اول بـــه‌وجـــود
خـــبر حـــیرتـم از حـــیات چـــیزی نـفزود!
رفـــتیم بـــه اکـــراه، نـــدانـیم چـــه بـود:
زیـــن آمـــدن و بـــودن و رفـــتن مـــقصود؟

زۆر بـــه پـــه‌له پـــه‌ل بـــۆ دنـــیا هـــاتم
حـــیره‌تی زیـاد کـرد ده‌وره‌ی حـه‌یاتم
نه‌مزانی چی بوو مه‌قسوودی گـه‌ردوون
له‌م هـــاتوچۆیه، بـــوون و مـــه‌ماتم

٥٨

جامیست که عقل آفرین می‌زندش
صد بوسه ز مهر برجبین می‌زندش
وین کوزه‌گری دهر چنین جام لطیف
می‌سازد، باز بر زمین می‌زندش!؟

وجوود جامێکە عەقڵ ئەنوێنێ
خێرەد لە لێوی سەد ماچ ئەسێنێ
سەیرە شیشەگەر ئەم شیشە جوانە
بۆ دروست ئەکا؟ بۆ ئەیشکێنێ؟!

٥٩

با یار چو آرمیده باشی همه عمر
لذات جهان چشیده باشی همه عمر
هم آخر عمر رحلتت باید کرد!
خوابی باشد که دیده باشی همه عمر!

عومرت لەگەڵ یار گەر بەسەر بێنی
هەموو هەر بە ناز بۆسە بسێنی
ئاخری ئەمری، هەر ئەبێ بڕۆی
دونیا خەوێکە ساتێ ئەیبینی!

٦٠

از گـــردش ایـــن دایـــرەی بـــی‌پایان

بـــر خـــورداری دو نـــوع مـــردم را دان:

یـــاباخبری تـــمام از نـــیك و بـــدش

یـــا بی‌خبری از خـــود و از حـــال جـــهان!

دووکـــەس لەم دنـــیا ئـــیشیان تـــەواوە

چەرخ وەکـــوو خـــەڕەك لایـــان ســـواوە

یـــەك: خـــەبەرداریٚ تـــەواو تـــیٚبگا

دوو: بـــیٚ‌خەبەربیٚ لەم بـــەن و بـــاوە!

٦١

گردون نگری ز عمر فرسودەی ماست
جیحون اثری ز اشك آلودەی ماست
دوزخ شرری ز رنج بیهودەی ماست
فردوس دمی ز وقت آسودەی ماست

گەردوون تاقێکی عومری تاڵمانە
جەیحوون فرمێسکی ئەشکی ئاڵمانە
بەهەشت ساتێکی شادی ژیانە
دۆزەخ پزیسکەی ناڵە ناڵمانە

٦٢

یك نان به دو روز اگر شود حاصل مرد

و ز کوزەی شکسته دمی آب سرد

مأمور کسی چرا باید بود

یا خدمت چون خودی چرا باید کرد؟

بە دوو ڕۆژ نانێ پەیدا بکا پیاو

گۆزە شکاوێ لەگەڵ دوو قوم ئاو

بۆچی خزمەتی ئەم و ئەو بکا؟!

وەیا مەئموور بێ درۆ و چاو و ڕاو

٦٣

از جرم حضیض خاک تا اوج زحل
کردم همه مشکلات گردون را حل
برون جستم ز بند هر مکر و حیل
هر بند گشاده شد مگر بند اجل

له نەرمی زەوی تا بەرزی «زوحەل»
چەن گرێ هەبوو یەك یەك كردم حەل
لە مەكر و حیلە دەرچووم پەلە پەل
وەك خۆی مایەوە موشكیلی ئەجەل

٦٤

ای مفتی شهر از تو پرکارتریم

با این همه مستی ز تو هشیارتریم

تو خون کسان خوری و ما خون رزان!

انصاف بده کدام خونخوارتریم؟

ئێمە، ئەی موفتی! زۆر بێئازارین

کە زۆر سەرخۆش بین زیاتر بێدارین

تۆ خوێنی کەس و ئێمەش خوێنی ڕەز

هەردوو ئەیخۆینۆ، کێمان خوونخوارین؟

٦٥

مـــاییم خـــریدار مـــی کـــهنه و نـــو
وانگـــاه فـــروشـــندەی جـنت بـه دو جـو
دانی که پس از مرگ کـجا خـواهـی رفت؟
می پـیش مـن آر، هـر کـجا خـواهـی رو

مـــنم مشـــتەری مـەیی کـۆنه و نـۆ
ئـێمه بـەهەشتمان داوە بـە دوو جـۆ
بۆ من شـەراب و تـۆ دنـیا و بـەهەشت
بـۆ هـەر لا ئـەڕۆی فـەرموو زوو بـڕۆ

٦٦

یارب تو جمال آن مه مهرانگیز
آراسته به سنبل عنبربیز
پس حکم همی کنی که: در وی منگر!
این حکم چنان بود که: کجدار مریز!

جوان دروست ئەکەی ناسکتر لە گوڵ
ئەگریجە و پەرچەم، عەنبەر و سونبوڵ
نابێ سەیری کەم، سەیرە ئەم حوکمە
«دێزە هەڵ نەچێ بێتە کەف و کوڵ»

٦٧

افلاك كه جز غم نفزايند دگر
ننهند بجا تا نربايند دگر
ناآمدگان اگر بدانند كه ما
از دهر چه مىكشيم، نايند دگر

فەلەك لافاوی غەم هەڵئەسێنێ
یەکێ لائەدا، یەکێ ئەفڕێنێ
مەعدووم بزانێ ئەحواڵی مەوجوود
بۆ سەر ئەم دنیا کێ پێ هەڵدێنێ؟

٦٨

ما خرقەی زهد بر سر خُم کردیم
و از خاك خرابات تیمم کردیم
شاید بە در میکدەها دریابیم:
آن عمر کە در مدرسەها گم کردیم

خەرقەم سەرپۆشی سەر سەری خومە
خۆڵی مەیخانەم بۆ تەیەممومە
جێ شەوی منە گۆشەی مەیخانە
ڕێگەی مزگەوتم بە ڕۆژ لێ گومە

٦٩

عمرت چه دوصد بود، چه سیصد، چه هزار
ز این کهنه سرا برون برندت ناچار
گر پادشهی و اگر گدای بازار
این هر دو یك نرخ بود آخر کار

عومرت دووسەد بێ سێسەد بێ، هەزار
لەم وێرانەیە دەرئەچی ناچار
هەردوو یەك نرخە، هەروەکوو یەکە
پاشای شاران بی یا گەدای بازار

٧٠

گــویند بــهشت و حــور و کــوثر بــاشد
جوی مــی و شــیر و شــهد و شکــر بــاشد
یك جــام بــده بــه یــاد آن ای ســاقی
نــــقدی ز هــزار نســیه بــهتر بــاشد

ئەڵێن لە بەهەشت حۆری و کەوسەرە
جۆگەی شەراب و شیر و شەکەرە
جامێ شەرابم بۆ تێکە ساقی!
حازر بێ کەم بێ لەقەرز چاکترە!

٧١

یك جرعەی می، ملك جهان می‌ارزد
خشت سر خُم، هزار جان می‌ارزد
آن كفه كه لب ز می به دو پاك كنند
حقا كه هزار طیلسان می‌ارزد

دڵۆپێ شەراب دونیا ئەهێنێ
خشتی سەر كووپە، ڕۆح ئەجووڵێنێ
ئەو پەشتەماڵە لێوی پێ ئەسڕن
قیمەتی هەزار بەرماڵ ئەشكێنێ

٧٢

این اهـل قـبور خـاك گشـتند و غـبار
هـر زره ز هـر زره گـرفـتند كـنار
آه این چه شرابـیست كـه نـاخورده درست
بـی‌خود شـده، بـی‌خبرنـد از همه كـار؟!

مردووی قه‌برستان بوون به تۆز و خـاك
زه‌ڕڕه له زه‌ڕڕه تـرازان تـاك تـاك
وای له‌م شـه‌رابـه هـه‌ر بـه یـه‌ك پیاڵه
بێ‌خه‌به‌ر، بێ‌هۆش عـالـه‌م بـوو هـیلاك

٧٣

آن‌گـــه کـــه نـــهال عـــمر مـــن کـــنده شـــود
و اجـــزام ز یکـــدگر پـــراکـــنده شـــود
ور زان که صـــراحـــی‌ای کـــنند از گـــل مـــن
حـــالی کـــه پـــر از مـــیش کـــنی زنـــده شـــود

کـــەی گـــەڵای عـــومرم لە دار تـــرازا
جـــومگەم یـــەك لە یـــەك داخـــزا، ڕزا
خـــاكـــم ســـوراحـــی بكـــەن پـــڕ لە مـــەی
پـــژمەیەك ئـــەكـــەم، هـــەڵئەستم ئـــازا

٧٤

بـــر خــیز مـــخور غـم جـــهان گـذران
خوش بــاش، دمـــی بـه شــادمانی گــذران
در طـــبع جـــهان اگـــر وفـــای بـــودی
نـــوبت بـــه تـو خـود نـیامدی از دگـران

هــەڵسە غــەم مــەخۆ، دنـیا وەك بـایە
بـــە شــادی بـــژی، دەرچـــۆ لەم کـایە
گــەر دنــیا ســەری وەفــای بـــبوایە
لەبــەر خـەڵق نـۆرە بـۆ سـەر تـۆ نـایە

٧٥

ایــن چرخ فــلك بــهر هـلاك مـن و تـو
قــصدی دارد بـــه جـان پـاك مـن و تـو
بـر سـبزه نشــین، پـیاله کش، دیـر نـماند
تـا سـبزه بـرون دمـد ز خـاك مـن و تـو

گـیانه دوشـمنه ئـەم چـەرخه پـیره
دوشـــمنی گـیانی پـاشا و وەزیـره
کـۆڕی بـه حـەڵقه لەسـەر سـەوزه گـیا
هـاکـا له خـاکت گـیا دای زنـجیره

٧٦

با سرو قدی تازه‌تر از خرمن گل
از دست مده جام می و دامن گل
زان پیش که ناگه شود از گرگ اجل
پیراهن عمر تو چو پیراهن گل

له‌گه‌ڵ یارێکدا وه‌ك خه‌رمانه‌ی گوڵ
بگره شه‌راب و شیشه، گوڵ و موڵ
به‌ر له‌وه‌ی گورگی ئه‌جه‌ل کراست
بدڕێنێ، بدڕه تۆ دامانی گوڵ

٧٧

ساقی، گل و سبزه بس طربناك شده است

در یاب که: هفته‌ی دگر خاك شده است

می نوش و گلی بچین که تا در نگری:

گل خاك شده است و سبزه خاشاك شده است

ساقی! سەوزە گیا و گوڵ تێك ئاڵاوە

تێپەڕی بەهار حەوت ڕۆژی ماوە

شەراب بنۆشە، سبحەی ئەیبینی

گوڵ، خاك، گیا، دڕك، سەبزە فەوتاوە

٧٨

در دایـــرەی سـپهر نـا پـیدا غـور
می نوش به خوش‌دلی که دور است به جور
نـوبت چـو بـه دور تـو رسـد آه مکـن
جـامیست کـه جـمله را چشـانند بـه دور

دائـیرەی گـەردوون بـەحری بـێ‌بنه
شـەراب بـنۆشه، چـەرخ دوشـمنه
دەور ئـەدا ئـەجەل، دەورەت دێـتەسەر
شـەرابـی مـەرگ چـارەی چـەشتنه

٧٩

بــــردار پـــیاله و ســبو، ای دلجــو
بـــرگـــرد بگـــرد ســبزه‌زار و لب جــو
کـــه ایـــن چـرخ بســی قـد بـتان مـهْ رو
صـــد بـــار پیاله کـرد و صـد بـار سبو

ســـوراحـــی و پـیاڵە یـاری دڵ نـازدار
هــەڵگرە بــڕۆین، بــۆ گـوێ سەبزەزار
لە قـــەد و بـــاڵای یـاران ئـەم چـەرخە
سەد بار پیاڵەی کرد، سوراحی سەدجار

٨٠

طـبعم هـمه بـا روی چـو گـل پـیونـدد
دسـتم هـمه بـا سـاغر مُـل پـیونـدد
از هـر چـیزی نـصیب خـود بـردارم
زان پـیش کـه جـزءهـا بـه کـل پـیونـدد

تەبعم لەگەڵ ڕووی وەك گوڵ تێکەڵ بێ
دەست و پیاڵە، گـوڵ چـڵ تـێکەڵ بـێ
مـن لە هـەر بـاغێ گـوڵێ ئـەچنم
بـەر لەوە ئـەجزام بـە گـڵ تـێکەڵ بـێ

٨١

اسـرار ازل را نـه تـو دانـی و نـه مـن
و این حرف (معما) نه تو خوانی و نـه مـن
هست از پس پـرده گـفتگوی مـن و تـو
چون پرده برافتد نـه تـو مـانی و نـه مـن

سـەتری ئـیزەدی هـیچمان نـایزانـێ
هـەروەك مـەتەڵە، کـێ هـەڵی دێـنێ؟
لەپشت پـەردەوە گـفتوگۆمانە
ئـەو پـەردە لاچـێ، کـەسمان نـامێنێ

٨٢

بسیار بگشتیم بگشتی در و دشت
اندر همه آفاق بگشتیم بە گشت
کس را نشنیدیم کە آید زین راه
راهی کە برفت راهرو بازنگشت

ئێمە زۆر گەڕاین بە دەر و دەشتا
دنیام پشکنی ورد ورد لە گەشتا
بە دوو چاو نەمدی تاقە ڕێبوارێ
بە دوو گوێش نەمبیست بێتەوە هێشتا

٨٣

اجــزای پــیاله کــه در هــم پــیوست
اشکســــتن او کــــجا روا دارد مست؟
چندین سرو ساق نـازنـین و کـف و دست
از مهر که پیوست؟ بـه کـین کـه شکست؟

ئــەو پــیاڵە کــەوا دە پــوول ئــەهێنێ
سەرخۆش مەستیش بێ هەر نـایشکێنێ
ئــەم سـەر و دەست و پـەنجە شیرینە
کــردگار بــۆ ئــەیکا و هــەڵیەوەرێنێ

٨٤

مـــاییم درافـــتاده چـــون مـــرغ بـــه دام
دل خســـــتەی روزگـــار، آشـــفته مـــدام
سر گشــتە در ایــن دایــرەی بــی در و بــام
نــا آمـــده بـــر مـــراد، نـــا رفتە بـــه کـام

کـــەوتینه داو و دۆزاخـــە وەك مـــەل
هـــەر فـــرتە فـــرت و داخ و پـــەله پـەل
گـــیرۆدەی دنـــیای بـــێدرگا و بـــانین
هـاتین بـێ مـوراد ئـەڕۆین بـێ ئـەمەل

٨٥

دارنــده چــو تــرکـیب طـبایع آراست
از بهر چه او فگندش اندر کم و کاست؟
گر نیك آمد، شکستن از بـهر چـه بـود؟
ور نیك نیامد این صـور، عـیب کـراست؟

له ڕێك خســـتندا زاتــی کــردگار
بــۆ تــەبائیعی دانــا نــاهەموار
گــەر ڕێکــوپێکه شکــانی له چــی؟
وەگــەر نــاڕێکه، کـێیه گـوناهکار؟

٨٦

هر چند که رنگ و بوی زیباست مرا
چون لاله رخ و چو سرو بالاست مرا
معلوم نشد که در طرب‌خانه‌ی خاک
نقاش ازل بهر چه آراست مرا؟

هەرچەند ڕەنگ و ڕووم، جوان و ڕەنگینە
باڵا وەك سەرو و ڕوومەت نەسرینە
بەڵام نازانم بۆ لە دنیادا
وا ڕازامەوە، بۆ لام شیرینە؟

٨٧

آغاز روان گشتن این زرین طاس
و انجام خرابی چنین نیك اساس
دانسته نمی‌شود به معیار عقول
سنجیده نمی‌شود به مقیاس قیاس

له گەرد و خولی ئەم چەرخە شینە
یا بۆ تێکچوونی ئەم سەرزەمینە
مەحەکی عقل و ترازووی قیاس
قەڵبە، سەر ئەکا! فەرموو بیبینە

۸۸

شادی بطلب که حاصل عمر دمیست
هر زره ز خاک کیقبادی و جمیست
احوال جهان و اصل این عمر که هست
خوابی و خیالی و فریبی و دمیست

کەیف بکە، ژیان نەفەسدانێکە
یەك زەڕڕە لە خاك نەوشیروانێکە
ئەحواڵی دنیا و ژیانی هەموو
خەو و خەیاڵ و تەفرەدانێکە!

٨٩

یك هفته شراب خورده باشی پیوست
هان تا ندهی به روز (آدینه) ز دست
در مذهب ما شنبه و آدینه یکیست
جبار پرست باش نه روز پرست

هەر هەفتە بخۆ شرابی ڕەنگدار
لە دەست دەر نەکەی جومعە سەد زینهار
لە لای من جومعە و شەممە وەك یەکە
یەزدانپەرستم نە وەك ڕۆژگار!

٩٠

ساقی قدحی کـه کـار عـالم نـفسی است

گر شادی ازو یك نفس آن نیز بسـی است

خوش باش به هرچه پیشت آید که جـهان:

هرگز نشود چـنان‌چه دلخـواه کسـی است!

شـەرابـێ، دنـیا هــەر یـەك نـەفەسە

یــەك نـەفەس شـادی لەلای مـن بـەسە

چوون هات گەردشی گەردوون، بسـازە

چونکە چەرخی چەرخ بەرعەکسی کەسە

٩١

زان پـیش کـه از زمـانه تـابی بـخوریـم
بـا یکـدگر امـروز شرابـی بـخوریـم
که ایـن چـرخ فـلك بـه وقت رفـتن مـا را
چـندان نـدهد امـان کـه آبـی بـخوریـم!

بــەرلەوە یــەك لەدنـیا بـڕۆین
ئــەمڕۆ پـێکەوە شــەرابـێ بـخۆین
وەختی ڕۆینمان چـونکە ئـەم چـەرخە
وچـانمان نـادا دەم و چـاو بشـۆین!

٩٢

یارب تو کریمی و کریمی کرم است
عاصی ز چه رو برون ز باغ ارم است
با طاعتم ار ببخشی آن نیست کرم!
با معصیتم اگر ببخشی کرم است

بەخشندەگی تۆ لە عالەم باوە
عاسی لە بەهەشت بۆ دەرکراوە؟
بەهەشت بە تاعەت لە کوێ بەخشینە؟
لەگەڵ گوناهدا بەخشین، تەواوە

٩٣

گر گل نبود نصیب ما خار بس است
ور نور به ما نمی‌رسد نار بس است
گر خرقه و خانقا، شیخی نبود
ناقوس و کلیساو زنار بس است

ئەگەر گوڵ نەبێ هەمە دڕك و خار
وەگەر نوور نەبێ زۆرە گریە و نار
خەرقە، خانقا، شێخم گەر نییە
هەیە ناقووس و کەلیسا و زونار

٩٤

برخیز، بده باده چه جای سخن است؟
که امشب دهن تنگ تو روزیِ من است
ما را چو رخ خویش میِ گلگون ده
که این توبەی من چو زلف تو پر شکن است

هەڵسە شرابێ، وەخت نەماوە
دەمی تەنگی تۆم ڕۆزی بڕاوە
شرابێ ئاڵ بێ، وەك گوڵی کوڵمت
تەوبەم وەك زوڵفت: چین چین شکاوە

٩٥

می‌خوردن و گردی نیکوان گردیدن
بِهْ زان که به رزق زاهدی ورزیدن
گر عاشق مست دوزخی خواهد بود
پس روی بهشت کس نخواهد دیدن!

شەراب نۆشین و هاوشانی دولبەر
چاکترە لە ڕیای زاهدی نوێژکەر
گەر عاشق و مەست بچنە جەهەننم
بەهەشت چۆڵ و هۆڵ، لەم سەر تا ئەوسەر

٩٦

تا کی ز چراغ مسجد و دودی کنشت؟

تا کی ز زیان دوزخ و سود بهشت

رو بر سر لوح بین که استاد قضا

اندر ازل آنچه بودنی بود نوشت

تاکەی بۆ مزگەوت، یا بۆ کەنشت چوون؟

تاکەی بۆ بەهەشت لە دۆزخ دەرچوون؟

بڕۆ ببینە: سەر لەوحەی قەزا

چی بوو لە ئەزەل نووسی، بەرلەبوون

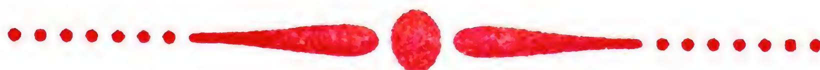
٩٧

آن روز که توسن فلك زین کردند

و آرایش مشتری و پروین کردند

این بود نصیب ما ز دیوان قضا

ما را چه گنه، قسمت ما این کردند؟

ئەو ڕۆژە ئەسپی گەردوون زین کرا

مشتەری و پەروین ئارایش درا

هەرکەس بەشی خۆی درایە دەستی

گوناهمان چییە؟ وەها بەشکرا!

٩٨

آنان که به کار عقل در می‌کوشند
هیهات که جمله (گاو نر می‌دوشند)
آن به که لباس ابلهی در پوشند
که امروز به عقل تره می‌نفروشند

ئەوانە کە وا بە بیر و هۆشن
هەموو خەریکی: (نێرە بیدۆشن)؛
عەقڵ سەر بە سەر تەڕەپیاز ناکا
وا چاکە جلی ئەبلەه بپۆشن!

٩٩

بر مفرش خاك خفتگان می‌بینم
در زیر زمین نهفتگان می‌بینم
چندان‌که به صحرای عدم می‌نگرم
ناآمدگان و رفتگان می‌بینم

لەسەر فەرشی خاك خەوتوو دیارە
لە ژێر زەویدا کەوتوو دیارە
کە دەشتی «عەدەم» سەرنجە ئەدەم
چین چین نەهاتوو و هاتوو دیارە

١٠٠

هر گـه کـه طـلوع صـبح ازرق بـاشد
بـايد بـه گـفت مـى مـروق بـاشد
گـويند در افـواه کـه حـق تـلخ بـود
بـايد کـه بـدين دليـل مـى حق بـاشد

سـەر لە بـەيانە دەمـى شـەفەقە
لە پـياڵە و شـووشە هـەڵسێنمە تـەقە
مـەشهوور و بـاوە: حـەق تـاڵ و ڕەقـە
بـۆيە مـەی تـاڵە، مـەعلوومە حـەقە

١٠١

آبـــادی مـــیخانه ز مـــی خـــوردن مـاست
خـــون دو هـــزار تـــوبه در گـــردن مـاست
گـــر مـــن نکنم گـناه رحـمت چـه کـند
آرایش رحـــمت از گـــنه کـــردن مـــاست

مـــەیخانە دایـــم بـــە مـــن ئـــاوایـــە
خـــوێنی دوو هـــەزار تـــەوبەم لە لایـە
من گوناه نەکەم ڕەحمەت چی ئەکـا؟
ڕەحمەت بێ گوناه چییە؟ چـی تـیایە؟

١٠٢

دردە مـــی لعـــل لالەگـــون ای ســـاقی
بگشـــا ز گـــلوی شـــیشە خـــون ای ســـاقی
کە امروز بـــرون ز جـــام مـــی نـــیست مـــرا
یك مـــــحرم پـــاك انـــدرون ای ســـاقی

ســـــاقی: شــــەرابـــی عـــقیق بـــنوێنە
لەگەڕووی شـــیشە دەی خـــوێن بـــڕژێنە
بـــە غـــەیری جـــام و شـــەراب مـــن نـــیمە
هـــــاوڕازی دڵ پـــاك وەکـــوو ئـــاوێنە

١٠٣

صبح است دمی بر می گلرنگ زنیم
وین شیشه‌ی نام و ننگ بر سنگ زنیم
دست از امل دراز خود باز کشیم
در زلف دراز و دامن چنگ زنیم

بەیانە ساقی شەرابی گوڵڕەنگ
وردی کەین بە بەرد شیشەی نام و نەنگ
دەست لە ئومێدی ژاکاو هەڵگرین
بۆ زوڵفی لوول و بۆ دامانی چەنگ

١٠٤

زان مـی کـه مـرا قـوت روانست بـده
زان گـر چـه سـرم بسـی گـران است بـده
بر نه به کفم قـدح کـه دهـر افسـانه است
و ایـن عـمر چـو بـاد گـذرانست بـده

لەو مــەیە جــامێ قــووتی ڕەوانــە
بــمدەرێ هــەرچەن ســەرم گــرانــە
دنــیا وەکــوو «بــا» دێ، تــێئەپەڕێ
بــۆ دەردی دنــیا هــەر مــەی دەرمانە

١٠٥

تــــا بــتوانــی رنــجه مگــردان کس را
بــر آتش خشــم خویش مــنشان کس را
گــر راحت جــاودان طــمع مــی‌داری؟
مــی‌رنــج هــمیشه و مــرنجان کس را

دڵئــازار مــەبە، قــەت دڵ مــەشکێنە
بــە ئــاگــری ڕق، کــەس مــەسووتێنە
گەر ئاسوودەگی یەك جاریت ئــەوێ؟
خــۆت بــڕەنجێنە، کــەس مــەڕەنجێنە

١٠٦

یك جـام شـراب صـد دل و دیـن ارزد
یك جـرعـەی مـی مـملکت چین ارزد
جـز بـادەی لعـل نـیست در روی زمـین
تـلخی کـه هـزار جـان شـیرین ارزد

یـەك پـیالە شـەراب سـەد دڵ و دینە
تـەنیا یـەك چـۆڕی چین و مـاچینە
لە سـەر ڕووی زەمـین تـەنها شـەرابـە
تـاڵێکە گـیانە؛ گـیانی شـیرینە

١٠٧

از آمـــدنم نـــبود گـــردون را ســود

و از رفـــتن مـــن جـــمال جـاهش نـفزود

و از هـــیچ کسـم نـیز دو گـوشـم نشـنود

که ایـن آمـدن، رفـتنم از بـهر چـه بـود؟

له هاتن غەیری دەردیسەر چـی بـوو؟

له مردن غـەیری دەربـەدەر چـی بـوو؟

له هیچکەس نەمبیست من بەم دووگوێیە:

ئەم هاتوچوونەی من لەبـەر چـی بـوو؟

١٠٨

ای دل تـــو بـــه ادراك مـــعما نـــرســـی

در نکـــته‌ی زیـــرکـــان دانـــا نـــرســـی

ایـــن‌جا ز مـــی لعـــل بـــهشتی بـــر ســـاز

که آن‌جا که بهشت است برسی یا نـــرســـی!

دڵـــە تـــۆ دەرکـــی مـــوعەمما نـــاکـــەی

وا زووو لە نـــوکتەی دانـــا تـــێناگـــەی

لێـــرە لە شـــەراب بـــەهەشتێ ســـازدە

لەوێ بە بەهەشت ئەگـــەی یـــا نـــاگـــەی!

١٠٩

این قصر که بر چرخ همی‌زد پهلو
بر درگه اوشهان نهادندی رو
دیدیم که بر کنگره‌اش فاخته‌ای
بنشسته همی گفت که: کو کو کو کو

ئەو قەسرە کە وا جووتێ چەرخ بەرزبوو
شاهان بۆ دەرگای ئەچوون ڕوو بە ڕوو
یەك قومریم بینی لە سەرتەلاری
بە ناڵە ئەیگوت: کوو کوو کوو کوو

١١٠

چون نیست درین زمانه سودی ز خرد
جز بی‌خرد از زمانه سودی نخورد
پیش آر از آن می که عقل ببرد
تا بو که زمانه سوی ما بهْ نگرد

عەقڵ بێسوودە ئەمڕۆ، زەرەرە
سوودی زەمانە بۆ پیاوی کەرە
شەرابێ بێنە عەقل لابەرێ
ئەوسا بۆ ئێمەش چەرخ جیلوەگەرە!

١١١

من بندەی عاصیم رضای تو کجاست؟
تاریك دلم، نور و ضیای تو کجاست؟
ما را تو بهشت اگر به طاعت بخشی
این بیع بود لطف و عطای تو کجاست؟

من گوناهکارم ڕەزای تۆ کوانێ؟
تاریکە دڵم چرای تۆ کوانێ؟
بەهەشت بەخشینت گەر بە تاعەتە
پێ فرۆشتنە؛ عەتای تۆ کوانێ؟

112

طبعم به نماز و روزه چون مائل شد
گفتم: که مراد کلیم حاصل شد
افسوس که آن وضو به گوزی بشکست
و این روزه به نیم جرعه می باطل شد

دڵ نوێژ و ڕۆژوو کەوتە کەڵکەڵەی
وتم: مرادم هاتە دی ئۆخەی
لەولاوە دەسنوێژ بە تڕێ شکا
لەملاوە ڕۆژوو بە یەك قەترە مەی

١١٣

بلبل چو به باغ ناله بر دست گرفت
می باید همچو لاله بر دست گرفت
زان پیش که مردمان از سر جهل
گویند: (فلان) پیاله بر دست گرفت

له باغا بولبول کەوتە ناڵە
لە سەر دەست پیاڵەی شەرابی ئاڵە
بەر لەوە خەڵقی یەك بە یەك بڵێن:
دیسان فڵانی دەستی دا پیاڵە

١١٤

ای دل همه اسباب جهان خواسته گیر
باغ طربت ز سبزه آراسته گیر
وانگاه بر آن سبزه شبی چون شبنم
بنشسته، بامداد برخاسته گیر

دڵە ئەسپابی عوشرەت بسێنە
سەوزەگیا بە جێ شادی بنوێنە
لە سەر ئەو سەبزە شەوێ وەك شەونم
دانیشە بەیان هەڵهات مەمێنە

١١٥

در سر مگذار هیچ سودای محال
می خور همه سال ساغر مالامال
با (دختر رز) نشین، عیش می‌کن
دختر به حرام به که مادر به حلال

لەو فیکرە لادە لە لات مەحاڵە
بەر مەدە شیشە و شەراب و پیاڵە
«کچی ڕەز» بگرە، گوێ مەگرە لە خەڵق
ئەڵێن: کچ حەرام، دایك حەڵاڵە!

١١٦

آن‌ها که ز پیش رفته‌اند ای ساقی
در خاك غرور خفته‌اند ای ساقی
رو باده خور، حقیقت از من بشنو:
باد است هر آن‌چه گفته‌اند ای ساقی!

هەرکەس زوو ڕۆیی لە دنیا دەرچوو
لە ژێری خاکا یەکایەك نوستوو
بادە بنۆشە، ڕاستت پێ ئەڵێم:
هەرچی وتراوە وەك «با»یە هەموو

۱۱۷

تــا چــنــد حــدیــث پــنــج و چــار ای ســاقــی
مشکل چه یکی، چه صد هزار، ای ساقی؟
خــاکــیــم هــمــه؛ چــنــگ بــســاز ای مــطــرب
بــادیــم هــمــه، بــاده بــیــار ای ســاقــی

تاکەی باس و خواس لە پێنج و لە چوار
چ یەك بێ موشکیل چ خۆ سەد هەزار
گەر چنگێ خاکین چەنگی ڕوبابی...
ئەگەر لە بادین بادە بێنە یار!

١١٨

با بـاده نشـين كـه مـلك مـحمود ايـنست
و از چـنـگ شـنو كـه لحـن داود ايـنست
از آمــــده و رفــته دگــر يــاد مكــن
حالى خوش بـاش زانكـه مـقصود ايـنست

بـــێ بادە مــەبە مــڵكی مــەحموودە
گــوێ بگــرە لە چــەنگ لەڕەی داوودە
لە هــاتن لە چــوون ئــەندیشە مــەکـە
کەیف بکــە ئــێستە، ئــێستە مــەوجوودە

١١٩

تــا بـاز شـناختم مــن ایـن پـای ز دست

ایــن چــرخ فـرومـایه مـرا دست بـبست

افسوس کــه در حســاب مـا خــواهـد شـد

عمری که مرا بی می و مـعشوقـه گـذشت

کــاتێ کــه نــاسیم مـن لەپـی دەسـتم

چـەرخی بـەدمایە دوو دەسـتی بـەستم

ئەم حاڵە بە ژین چۆن حیساب ئەکرێ؟

نــە یــار، نـە بـادە، نـە تـۆزێ مـەستم

١٢٠

این قافله‌ی عمر عجب می‌گذرد
دریاب دمی که از طرب می‌گذرد
ساقی غم فردای حریفان چه خوری؟
پیش آر پیاله را که شب می‌گذرد

کاروانی عومر تێپەڕی وەك خەو
هانا شەرابێ، لادە لەم و لەو
غەمی بەیانی ئێستە بۆ ئەخۆی
ساقی شەرابێ وا تێپەڕی شەو

١٢١

ایــزد بـه بـهشت وعـده بـر مـا مـی‌کرد
بر خلق درین جـهان حـرامش کـی کـرد؟!
شخصی ز عرب نـاقەی (حـمزه) پـی کـرد
پــیغمبر مــا حــرام مــی بــروی کــرد

شەراب لە بەهەشت بـۆ خـاس و عـامە
لەم دنــیا مــەنعی هــەر بــۆ نــەفامە
لاقــی حــوشترێ «حــەمزە» عــارەبی
پەڕاندی؛ بۆ من مـەی کـەی حـەرامە؟

١٣٢

ای رفته و باز آمده (بَلْ هُمْ) گشته
نامت ز میان نام‌ها گم گشته
ناخن همه جمع آمده و سم گشته
ریش از پس کون آمده و دم گشته

هاتنت، چوونت ئایەی «بَلْ هُمْ» بوو
ناوت لە ناوی ناواندا گوم بوو
ناخون کۆمەڵ بوو ها لێت بە سم بوو
ڕیشت کەوتە دوا وا لێت بە دوم بوو

١٢٣

گویند کسان: بهشت با حـور خـوش است
من می‌گویم کـه آب انگـور خـوش است
ایـن نـقد بگـیر دست از آن نسـیه بـردار
که آواز (دهل) شنیدن از دور خـوش است

لەلای خەڵق بەهەشت لەگەڵ حوور خۆشە
لەلای من ئاوی (ترێسوور) خـۆشە
ئـەم نـەقدە بگـرە ئـەو وەعـدە بـەردە
کە دەنگی دەهۆڵ هـەر لە دوور خـۆشە

١٢٤

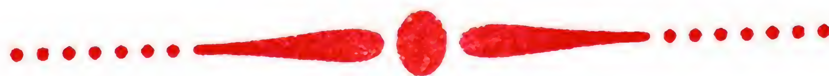
جـــامی و مـــی و ســـاقی، بـر لب کشت
این جمله مرا نـقد و تـو را نسـیه بـهشت
مشـــنو ســـخن بـــهشت و دوزخ از کس
کی رفت به دوزخ و کـی آمـد ز بـهشت؟

جـــام و شـــەراب و ســـاقی و لالەزار
بـۆ مـن بـێ و بـۆ تـۆ بـەهەشتی نـازار
بـاسی بـەهەشت و دۆزەخ بـەس بکـەن
کێ دۆزەخی دی، کێ بەهەشت یەك جار؟

١٢٥

ای آن‌کــه نــتیجه‌ی چــهار و هــفتی
در هــفت چــهار دائــم انــدر تــفتی
مــی خــور کــه هــزار بــار پــیشت گــفتم
بــاز آمــدنت نــیست، چــو رفــتی رفــتی!

ئەی لە چوار و حــەوت کــە هــاتیتە دی
لە حەوتە لە چــوار ڕەنــج و دەردت دی
شەراب بــنۆشە چــەن جــار پــێم وتــی!
هــاتنەوەت نــییە کــە مــردی، مــردی

١٢٦

مـــاییم و مـــی و مـطرب و کـنج خـراب
فـــارغ ز امـــید رحـــمت و بـیم عـذاب
جـــان و دل جــامه پـــر درد و شـــراب
آزاد ز خـــاك و بـــاد و از آتش و آب

شـــه‌راب و یـــار و سـووچێکی بـاگـر
بـــه‌سمه نـــامه‌وێ له‌مـــه زیـــاتر
کـــراس، گـــیان و دڵ، بـــارمته‌ی مـه‌یه
بـــێباك له خـــاك و ئـاو و بـا و ئـاگـر

١٢٧

گر از پی شهوت و هوا خواهی رفت
از من خبرت که بی‌نوا خواهی رفت
بنگر چه کسی و از کجا آمده‌ای
میدان که چه می‌کنی، کجا خواهی رفت

له شوێنی شەهوەت، هەوای نەفس بڕۆی
لە جیاتی شادی، دەرد و غەم ئەخۆی
بزانە تۆ کێی، لە کام لا هاتی؟
ئێستە چی ئەکەی، بۆ کام لا ئەڕۆی؟

١٢٨

در پـــردەی اســـرار کســـی را ره نـــیست
زیـن تـعبیه جـان هـیچ‌کس آگـه نـیست
جـــز در دل خـــاك هـــیچ مـنزلگـه نـیست
بشـــنو کـه چـنین فسـانه کـوته نـیست

ڕێـــیه‌کـــه پـــه‌رده‌ی ئـــه‌سراری خـــودا
پـــێچو پـــڵووچه کـــه‌س ڕێ ده‌رنـــاکـــا
غه‌یری دوو تـــۆی خـــاك مـــه‌نزڵگه نـــییه
ڕێس و گـــــوریسه، زوو نـــابێ کـــۆتا

۱۲۹

در یــاب کــه از روح جـدا خـواهـی شـد

در پــردەی اســرار فــنا خــواهــی شـد

مــی نــوش، نــدانــی ز کــی آمــدەای

خوش باش، ندانی بـه کـجا خـواهـی شـد

هـاکـا جیا بـووینۆ لە ڕۆحـی شـیرین

چووینە تۆی دوو تۆی تـاریکی زەمـین

شــەراب بــنۆشە مــەعلوم نــایزانـین:

لە کـوێوە هـاتین و بـۆ کـوێ ئـەچین؟!

١٣٠

آمد سحری ندا ز میخانەی ما:
کە ای رند خراباتی و دیوانەی ما
برخیز کە پر کنیم پیمانە ز می
زان پیش کە پر کنند پیمانەی ما

دەمەو بەیانی لە مەیخانەی من
دەنگێ هات وتی: دێوانەیی من!
هەڵسە، پڕ بکەین پەیمانە لە مەی
بەر لەوە پڕکەن پەیمانەی مردن

١٣١

چون مردن تو مردن یکبارگی است
یك بار بمیر، این چه بیچارگی است
خوبی و نجاستی و مشتی رگ و پوست
انکار نبود، این چه غمخوارگی است؟

هەر ئەبێ بمرین، نە مردن لە چی؟!
مردن یەك جارە، بزووتن لە چی؟!
خوێن و پیسایی و چنگی ڕەگ و پێست!
نەبوون باشترە، غەم خواردن لە چی؟

۱۳۲

چون حـاصل آدمـی در ایـن شـورسـتان:
جز خوردن غـصه نـیست یـا کـندن جـان
خـرم دل آن کـزین جـهان زود بـرفت
آسـوده کسـی کـه خـود نـیامدبه جـهان!

چی دەست ئەکـەوێ لە ژیـان ئـینسان
غەیری غەم خواردن یا خۆ گیان کێشان
خۆزگەم بـەوەی زوو لە دنـیا دەرچـوو
بـەختیار کـەسێکە کـە نـەیدی ژیـان!

١٣٣

با مــی بــه کــنار جوی مــی‌باید بـود
و از غــصه کــناره جــوی مــی‌باید بـود
چون عــمر گــران‌مــایه‌ی مــا ده روز است
خــندان لب و تــازه روی مــی‌باید بـود

کەناری جـۆیەك، شـەراب بـێ هـاودەم
کــەنارە گــیر بــین، لە دەرد و لە غـەم
عــومری شــیرینی ئــێمە یـەك دەمـە!
ڕوو خۆش و دڵشاد، بـژین هـەموو دەم

١٣٤

مـــن بـــی مـــی نـــاب زیـستن نـتوانـم
بـــــی‌جام کشـید بـــار تـــن نـــتوانــم
مـــن بـندەی آن دمـم کـه سـاقی گـوید:
یك جـــام دگـــر بگـــیر و مـــن نـــتوانـم

مـــن بـه بـیٚ‌شەراب قـەت ژیـنم نـابیٚ
بـیٚ‌پیاڵەی پـڕ مـەی ڕوانـینم نـابیٚ
بـەندەی ئـەو سـاتەم کـە سـاقی ئـەڵێ:
جـــامیٚ‌تر بگـــرە، تـــوانـینم نـــابیٚ!

١٣٥

ساقی غم من بلند آوازه شده است
سر مستی من برون ز آوازه شده است
با موی سفید سرخوشم کز می تو
پیرانه سرم بهار دل تازه شده است

ساقی غەمی من بەرز ئاوازەیە
سەرخۆشیم زیاد لە ئەندازەیە
هەرچەند ڕیش سپیم، سەرخۆشم لەمەی
خۆم پیرو کۆنم، دڵم تازەیە

١٣٦

تــا زهــره و مــه بــر آســمانند پـدید
بــهتر ز مــی لعــل کســی هــیچ نـدید
من در عجبم ز مــی فــروشــان کــه ایشــان
به زان‌چه فــروشــند چــه خــواهــند خــرید

تــا مــانگ و زوهــره بــاقی ئــەمێنێ
لە شەراب چاکــتر کــەس هــیچ نــاهێنێ
مــەی‌فرۆش ســەری چــۆن لێ شــێواوە
لەوەی ئــەیفرۆشێ چــاکــتر ئــەسێنێ؟

۱۳۷

بـــر خـیز و بـیا بُـتا بـرای دل مـا
حل کن بـه جـمال خـویشتن مشکـل مـا
یك کــوزەی مــی بــیار تـا نـوش کـنیم
زان پــیش کــه کــوزه کـنند از گـل مـا

هـەڵسە سـا سـاقی، تـازە گـوڵی من
لابــەرە غـەم و دەردی دڵـی مـن
گـــۆزەیەك شـەراب بـێنە بـی‌نۆشم
ئـەکـرێ بـە گـۆزە، ڕۆژێ گـڵی مـن!

١٣٨

صبحی خوش و خرم است، خیز ای ساقی
در شیشه کن آن شراب از شب باقی
جامی به من آر و دم غنیمت میدان
فردا چو رسد تو نیز خشت طاقی!

هەڵسە بەیانە، فیدات بم ساقی
هەر لەو شەرابە، شەو ماوە باقی
جامێ پڕ بکە؛ ئیمڕۆ فرستە
ڕۆژێ تێ کە تۆیش خشتێکی تاقی!

١٣٩

چندین غم بیهوده مخور، شاد بزی
و اندر ره بیداد تو با (داد) بزی
چون آخر کار این جهان نیستی است
انگار که نیستی و آزاد بزی

بەس غەمی بێسود بخۆ، بە دڵشاد
لە دنیا بژی؛ (هەرچی بادا باد)
دنیا ئاخری هەر ئاخر بوونە
وەبزانە نەبووی؛ بژی وەك ئازاد

١٤٠

مـــن زیـــن دل بـی‌خبر بـه جـان آمـده‌ام
و از جـــان ســـتم‌کش بـه فـغان آمـده‌ام
چون کار جهان با من و بـی مـن یکسـان
پس مـن بـه چـه کـار در جـهان آمـده‌ام

دەردی دڵ تـــەواو گــەیشتە گـیانم
لە گـــیانم زیـاتر مـن هـەراسـانم
مـــن ببم، نـەبم دنـیا وەك یـەکـە
ئــەبێ فـائیدەی چـی بـێ ژیـانم؟

١٤١

ای بس کە نباشیم، جهان خواهد بود
نە نام ز ما و نە نشان خواهد بود
زین پیش نبودیم و نبود هیچ خللی
زین پس چو نباشیم همان خواهد بود!

ئێمە نامێنین، دنیا ئەمێنێ
ناو و نیشانمان بە جێ نامێنێ
لەمەو بەر نەبوین دنیا نەڕووخا
لەمەو دواش نەبین هەر وا ئەنوێنێ!

١٤٢

گل گفت: به از لقای من رویی نیست
چندین ستم گلابگر باری چیست؟
بلبل به زبان حال با او می‌گفت:
یك روز كه خندید كه سالی نگریست؟

گوڵ وتی: سەیری ڕەنگم چەن جوانە
زوڵمی گوڵاوگر لای من تاوانە!
بولبولێ پێی‌وت بەزبانی حاڵ:
ڕۆژێ پێکەنین، ساڵێ گریانە!

١٤٣

دوشــــینه پــی شــراب مــی‌گردیــدم
افســــرده گـــلی، کـنار آتش دیـــدم
گــفتم کـه چـه کـرده کـه مـی‌سوزنـدت؟
گــفتا: نـــفسی دریـــن چـــمن خندیدم!

دوێشــەو بـۆ شـەراب مـن لە گـەڕانـدا
گـــوڵێکم بـــینی، لە ئـــاگـــردانـــدا
هـەڵقرچاو پـیم‌وت: بـۆ ئـەتسووتێنن؟
وتـــی: پـــێکەنیم لە نـــاو بـــاخاندا

١٤٤

مــحرم هســتی کــه بــا تــو گــویم یك دم:
کــز اول کــار خــود چــه بــودست آدم؟
مــحنت زدەی ســرشــته انــدر گـل غـم
یك روز هــمین بــود و بــرداشت قــدم

چونکه مەحرەمی من پـێت ئـەڵێم زوو:
لە هـەوەڵجاردا کـە ئـادەم چـی بـوو؟
بەدبەخت، لە قوڕی غـەم دروست کـرا
بـۆ تـاقە ڕۆژێ، دەریـان پـەڕانـد زوو!

١٤٥

ساقی ببرم گر بت یاقوت لب است
ور آب خضر بەجای آب عنب است
گر زهره بود مطرب و عیسی همدم
چون دل نه بەجا بود نه جای طرب است

فەرزم کرد ساقیم وەك ماهتابە
گەر ئاوی حیات لە جێی شەرابە
زوهرە و موغەنی و عیسام هاودەم بێ
دڵ نارەحەت بێ لەلام عەزابە

١٤٦

گل گفت: کە من یوسف مصر چمنم
یاقوت گران‌مایەی پر زر دهنم
گفتم: چو تو یوسفی نشانی بنمای
گفتا: کە بە خون غرق نگر پیرهنم

گوڵ وتی: منم یووسف بە وێنە
لەعلی دەهەنم یاقووت شکێنە
وتم: یووسفی نیشان بنوێنە
وتی: کراسم ها غەرقی خوێنە

١٤٧

در روی زمـــین اگــر مــرا یك خشت است
آن وجه می است اگر که نامش زشت است
مـــا را گـــویند: وجـــه فـــردای تـــو کـــو؟
دراعـــه و دســـتار نـــه مـــریم رشـــته است

کـــەڵکەڵەی شـــەراب واکـــەوتە ســـەرم
بـــە قـــەرز و حـــازر ئیش پـێـك‌هینەرم
پـێـم ئـەڵێن: پـارەی بـەیانیت کـوانـێ؟
بۆچ «مریەم» ڕێسـای جـبە و مـێزەرم؟!

١٤٨

با مردم پاك و اهل و عاقل آميز
و ز ناااهلان هزار فرسنگ گريز
ار زهر دهد ترا خردمند بنوش
ور نوش رسد ز دست نا اهل بريز

لەگەڵ عاقڵدا تێکەڵ بوون چاکە
پڕ بە پێ لە دەست ناکەس هەڕاکە
ناکەس وەکوو مار ناکاو ئەتگەزێ!
زەهری دانشمەند لە جێی تلیاکە!

١٤٩

در عـــالم جـــان بـــه هـــوش مـــی‌باید بـــود
در کـــار جـــهان خـــموش مـــی‌باید بـــود
تـــا چشـــم و زبـــان و گـــوش بـــر جـــا باشد
بـــی چشـــم و زبـــان و گـــوش مـــی‌باید بـــود

بـــۆ عـــالەمی ڕۆح پڕ بـــیر و هـــۆش بـــە
بـــۆ ئـــیشی دنـــیا لاڵ و خـــەمۆش بـــە
تـــا گـــوێچکە و چـــاو و زبـــان ئـــەمێنێ
بێ‌چاو، بێ‌زبان، بـــێ‌هوش و گـــۆش بـــە

١٥٠

خرم دل آن‌کسی که معروف نشد
در فوطه و در اطلس و در صوف نشد
سیمرغ‌وش از سر دو عالم برخاست
در کنج خراب همچو من بوف نشد

خۆزگە بەو کەسە پێی نەوترا زل
خوری و ئەتڵەسی بۆ نەکرا بە جل
لە هەر دو دونیا وەك «عەنقا» نەك وەك
منی بایەقوش؛ کەلاوە مەنزل

١٥١

خوش باش که غصه بی‌کران خواهد بود

بر چرخ قران اختران خواهد بود

خشتی که ز قالب تو خواهند زدن

ایوان و سرای دیگران خواهد بود

کەیف بکە، بێغەم نابینی شەوێ

ئەستێرەی ئاسمان لە یەك ئەکەوێ؟

خشتێ لە خۆڵی لاشەی تۆ ئەکەن

بەر کۆشك و سەرای یەکێ ئەکەوێ

١٥٢

ای دل ز غبار جسم اگر پاك شوی
تو روح مجردی، بر افلاك شوی
عرش است نشیمن تو، شرمت بادا
کآی و مقیم خطەی خاك شوی

دڵە لە ژەنگی لاشە گەر پاکی
ڕۆحێکی پاکی، بۆ ئەفلاك چاکی
عەرشە جیگەی تۆ، تۆ شەرمت ببێ
کەبۆ چەن ڕۆژێ دانیشتووی خاکی

١٥٣

آن به که ز جام باده دل شاد کنی
وز نامده و گذشته کم یاد کنی
وین عاریتی روان زندانی را
یك لحظه ز بند عقل آزاد کنی

بە جامێ شەراب با دڵ شاد بکەین
لە بوون و نەبوون کەمتر یاد بکەین
بێچارە سووکی لە تۆی زندانا
لە بەندی ژیری، گیان ئازاد بکەین

١٥٤

از من رمقی به سعی ساقی مانده است
وز صحبت خلق بی‌وفاقی مانده است
از بادەی دوشین قدحی بیش نماند
و از عمر ندانم که چه باقی مانده است؟

نیو نەفەس ماوە ساقی لە ژینم
لە تێکەڵی خەڵق یەکجار بە قینم
لە بادەی دوێشەو یەك پیاڵە نەما
نازانم چی ما عومری شیرینم؟

١٥٥

چون کار نه بر مرادما خواهد بود
اندیشه و جهد ما کجا دارد سود؟
پیوسته نشسته‌ایم در حسرت آنك
دیر آمده‌ایم و رفت می‌باید زود

لە دەست ئەم چەرخە هەر خەفەت ئەخۆم
ڕەنجم بێ‌سوودە، بەڵکە ڕەنجەڕۆم
(چموچارمە) ڕۆژ و شەو ئەڵێم:
ئای درەنگ هاتم، هاوار زوو ئەڕۆم!

١٥٦

ای چرخ همه خسیس را چیز دهی
گرمابه و آسیاب و دهلیز دهی
آزاده به نان شب گروگان بنهد:
شاید که بر این چنین فلك (تیز) دهی

ئەم چەرخە پیسە، دۆستی ڕەزیلە
حەمام و قەسر و ئاش بۆ بەخیلە
(تڕها!) لە دەور و چەرخ و گەڕانت
دانا بۆ شێوی شەوی زەلیلە!

۱٥۷

گر بر فلکم دست بدی چون یزدان
برداشتمی من این فلک را ز میان
از نو فلکی دگر چنان ساختمی
که آزاده به کام دل رسیدی آسان

گەر من وەك یەزدان دەسەڵاتم ئەبوو؟
چەرخی گەردوونم زوو هەڵگرتبوو
سەر لە نوێ ڕەنگی ڕەنگم ئەڕێژا
ئازاد بە کامی دڵ بگەن هەموو

١٥٨

گــر آمــدنم بــه مــن بـدی، نـامدمی
ور نیز شدن بـه مـن بـدی، کـی شـدمی؟
به زان بـندی کـه انـدر ایـن دیـر خـراب
نــه آمــدی، نــه شــدمی، نـه بـدمی!

کـەی مـن هـاتنم بـەدەستی خـۆم بـوو
یـا خــۆ مــردنم بــە ئـارەزوو بـوو؟
هــاتن و، بــوون و، ڕۆیــین لە دنــیا
هـیچم نـە ئـەویست دەسـەڵاتم نـەبوو

١٥٩

آن‌کس که زمین و چرخ و افلاك نهاد؟
بس داغ که او بر دل غمناك نهاد
بسیار لب چو لعل و زلفین چو مشك
در طبل زمین و حقه‌ی خاك نهاد!

ئەو کەسەی زەوی و چەرخی داناوە
زۆر داغی گەرمی بە دڵدا ناوە
چەن لەعلی لێو و چەنێ زوڵفی لوول
یەك یەك نایە خاك؛ ڕزا و پواوە؟

١٦٠

نــه لایـق مسـجدم نـه در خـورد كـنشت
ایــزد دانــد گــل مــرا از چـه سـرشت:
چون كـافر درویشـم و چـون قـحبه زشت
نـه دیـن و نـه دنـیا و نـه امـید بـهشت!

نەكـەنشتە چـوون نـە مـزگەوت بـینین
لەكـام گـڵ خـولقام بـۆ خـوایە زانـین
دین و بەهەشت و دنیام لە دەست چوو
وەك گاوری لات و قـەحبەی نـاشیرین!

١٦١

ای بی‌خبران جسم مجسم هیچ است
و این طارم نه سپهر ارقم هیچ است
خوش باش که در نشیمن کون فساد
وابستهٔ یك دمیم، آن هم هیچ است!

ئەم لاشە بۆشە هیچە؛ بێ‌خەبەر
نۆ تەبەق ئاسمان هیچە سەراسەر
خۆش بژی تۆزێ، نازانی ژیان
یەك هەناسەیە هیچە دێتەدەر!

١٦٢

آن‌هـــا کـــه فـــلك ريـــزەی دهـــر آرايـــند
آيـــند و رونـــد و بـــاز بـــا دهـــر آيـــند
در دامـــن آســـمان و در جـــيب زمـــين
خـــلقيست کـــه تـــا خـــدا نـميرد زايـــند

ئەستێرەی ئاسمان ڕیز ڕیز لە سەر ڕێن
ئـــاوا ئـەبن و چـین بـە چـین هـەڵدێن
مـــەخلووقی دەوری زەوی و ئـــاسمان
تـــا نـــەمرێ خـــودا هـــەر لە زاوزێن!

١٦٣

تــا کــی غــم آن خــورم کــه دارم یــا نــی
وین عــمر بــه خــوش‌دلی گــذارم یــا نــی؟
پر کــن قــدح بــاده کــه مــعلومم نــیست:
کــه ایــن دم کــه فــرو بــرم بــرآرم یــا نــی

تا کــەی مــن غــەمی بــوون و نــەبوونی
بــە خــۆشی ئــەژیم یــا بــە زەبــوونی
پـــڕکە پــیاڵە هــیچ مــەعلووم نــییە
ئــەم هــەناسەیە داچــوو و دەرچــوونی!

١٦٤

دی کـوزه‌گـری بـدیدم انـدر بـازار
بـر پـاره گـلی لگـد همی زد بسـیار
وان گـل بـه زبـان حـال بـا او مـی‌گفت:
مـن هـمچو تـو بـوده‌ام مـرا نـیکو دار

گـۆزه‌گـه‌رێکم دوێ دی له مـه‌یدان
قـوڕی ئـه‌شێلا بـه دڵ و بـه گـیان
بـه زبـانی حـاڵ ئـه‌و قـوڕه ئـه‌یگوت:
من وه‌کوو تۆ بووم به‌س بێ تێك‌شێلان

١٦٥

این کوزه گران که دست در گل دارند
عقل و خرد و هوش بر آن بگمارند!
بر گل لگد و تپانچه تا چند زنند
خاك بدن است تا چه می‌پندارند

ئەوانەی قوڕی گۆزە ئەشێلن
بە دست و بە پێ هونەر ئەنوێنن!
تا کەی پێ لەقە، شەپازلە تا کەی؟
بۆ دست و پەنجە و گەردن ئەشکێنن؟

١٦٦

دل سرّ حیات اگر کماهی دانست
در مرگ هم اسرار الهی دانست
امروز که با خودی ندانستی هیچ
فردا که ز خود روی چه خواهی دانست

دڵ سیرڕی ژینی ئەگەر ئەزانی
ڕێی بۆ ئەسراری مەرگیش ئەهانی!
تۆ ئێستە زیندووی، واقت وڕماوە
کە بمری ئەوسا زانین ئەتوانی؟!

١٦٧

اجرام که ساکنان این ایوانند
اسباب تردد خردمندانند
هان تا سررشتەی خرد گم نکنی
کانان که مُدْبِرند سرگردانند

لەو ئەستێرانەی وان بە حەواوە
خیرەدمەند هەموو هۆشیان داماوە
نەکەی سەر ڕشتەی خیرەد گوم بکەی
عاقڵ‌تر زیاتر سەر لێ‌شێواوە!

١٦٨

در کـــارگــه کــوزه گــری بــودم دوش

دیــدم دو هــزار کــوزه گــویا و خـموش

هــریك بــه زبـان حـال بـا مـن گـفتند:

کـو کـوزه گـر و کـوزه‌خـر و کـوزه‌فـروش

لای گــۆزه‌گــه‌رێ دوێـنێ له بــازاڕ

چه‌ند گۆزه‌م بینی بێ‌ده‌نگ و ده‌نگـدار

یه‌ك به یـه‌ك ئـه‌یگوت بـه زبـانی حـاڵ:

کـوا گـۆزه فـرۆش، کـوانـێ خـه‌ریدار

١٦٩

هــان کــوزه گــر را بـپای اگــر هشـیاری:
تــا چــنــد کــنـی بــر گــل آدم خــواری
انگشت فــــریدون و کـــف کـــیخسرو
بــر چــرخ نــهاده چــه مــی‌پنداری؟

تـاکـەی گـۆزەگـەر بـە گڵ شـەنوکەو
بـەسە ئـازاری لاشـەی ئـەم و ئـەو
بـە چـی ئـەزانـی وا وردی ئـەکـەی
پەنجەی فەرەیدون، دەستی کەیخەسرەو

١٧٠

می خوردن و شـاد بـودن آیـین مـن است

فارغ بودن ز کـفر و دیـن، دیـن مـن است

گفتم به عروس دهر: کـابین تـو چـیست؟

گـفتا: دل خـرم تـو کـابین مـن است

شـەراب و شـادی ئـایینی مـنە

بـێباك لە کـفر و دیـن، دیـنی مـنە

پـرسیم لە بـووکی دنـیا: مـارەییت؟

وتـی: دڵ خـۆشیت کـابینی مـنە!

١٧١

شـــیخی بـــه زن فـاحشه گـفتا: مســتی؟
هــر لحـــظه بـــه دام دگـــری پـابستی!
گـــفتا: شـیخا هـر آن‌چـه گـویی هســتم
امـــا تـــو چـنان‌کـه مـی‌نمای هســتی؟!

شـــێخێ بـــۆ تـەمێی ژنـێکی بـەدخوو
قــیرە قــیرِی بـــوو ئــەهات و ئـەچوو
ژن وتی: یـا شـێخ چـی ئـەڵێی مـن وام
بەڵام تۆ وەهـای وەك نـاوت دەرچـوو؟

١٧٢

ما افسر خان و تاج کی بفروشیم
دستار و قصب به بانگ نی بفروشیم
تسبیح که پیك لشکر تزویر است
ناگاه به یك پیاله می بفروشیم!

کورسی و تەختی خان لەگەڵ تاجی «کەی»
میزەر و جبە بە یەك سۆزەی نەی
تەسبێح پێشداری لەشکەری ڕیا
لە پڕ من ئەیدەم بە یەك پیاڵە مەی!

١٧٣

من هیچ ندانم که مرا آن‌که سرشت
از اهل بهشت کرد، یا دوزخ زشت؟
جامی و بتی و بربطی و لب کشت:
این هر سه مرا نقد و ترا نسیه بهشت

نازانم؟ کاتێ که دروست کرام
بۆ بەهەشت یا بۆ دۆزەخ دانرام
وەعدەی بەهەشتم دابە تۆ، بۆ من
عوود و شەراب و یاری دڵارام

١٧٤

گر می نوشد گدا به میری برسد

ور روبهکی خورد به شیری برسد

ور پیر خورد جوانی از سر گیرد

ور زان‌که جوان خورد به پیری برسد

سواڵكه‌ر مه‌ی بخوا میری میرانه

گه‌ر ڕێوی بیخوا شێری ژیانه

جاهیل بینۆشێ ئه‌گا به پیری

پیر به نۆشینی وه‌ك نه‌وجوانه

١٧٥

سر دفتر عالم معانی عشق است
سر بیت قصیدەی جوانی عشق است
ای آن‌که خبر نداری از عالم عشق
این نکته بدان که زندگانی عشق است

سەرلەوحەی عیلمی مەعانی عەشقە
شابەیتی شیعری جوانی عەشقە
ئەی بێ‌خبری کزەی سۆزی عەشق
خۆشی لە ژیان نایزانی عەشقە!

١٧٦

در دهر کسی به گلعذاری نرسید
تا بر دلش از زمانه خاری نرسید
در شانه نگر که تا به صد شاخ نشد
دستش به سر زلف نگاری نرسید

کێ دەستی گەیشت لە دنیا بە گوڵ
نەیدا لە دڵی کسپەی دڕکی چڵ
سەیری شانە کەن تا لەت لەت نەبوو
تێکەڵی نەبوو بە زوڵف و کاکوڵ!

۱۷۷

در چشم محققان چه زیبا و چه زشت
منزلگه عاشقان چه دوزخ چه بهشت
پوشیدن بیدلان چه اطلس چه پلاس
زیر سر عاشقان چه بالین چه خشت

لای عاشق یەکە گەر شیفا، گەر دەرد
هێلانەی عاشق چ گەرم و چ سەرد
وەك یەك ئەیپۆشێ ئەتڵەس و پەڵاس
سەرینی عاشق چ پەر بێ چ بەرد

١٧٨

مـــاهی امـــید عـــمرم از شست بـــرفت

بـــی‌فایده عـــمرم چـــو شب مست بـــرفت

عـــمری کـــه ازو دمـــی جـــهانی ارزد

افســـوس کـــه رایگـــانم از دست بـــرفت

مـــاسی ئـــومێدم له تـــۆڕ دەر پـــەڕی

عومرم وەك شەوی سەرخۆش تـێپەڕی

عـــومری شـــیرینی گـــرانـــمایەی مـن

سەد حەیف بە هـەرزان له مـنیان کـڕی

١٧٩

عالم همه محنت است، ایام غم است
گردون همه آفت است، گیتی ستم است
فی الجمله، چو در کار جهان می‌نگرم:
آسوده کسی نیست و گر هست کم است:

عالەم میحنەت و ئەندووە و غەمە
دەورانی گەردوون دەرد و ستەمە
لە گەردشی چەرخ سەرنجە ئەدەم
کەس ئازاد نییە گەر بشبێ کەمە

١٨٠

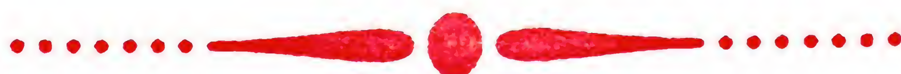
هفتاد و دو ملتند در دین کم و بیش
از ملت‌ها عشق تو دارم در کیش
چه کفر، چه اسلام، چه طاعت، چه گناه
مقصود توی، بهانه بردار از پیش!

حەفتا و دو میللەت خەریکی دینە
بەڵام من عەشقی تۆ لام ئایینە
لە کفرو ئیسلام، تاعەت و گوناه
مەقسوود هەر تۆیە و هەر تۆ بینینە

١٨١

هین، صبح دمید و دامن شب شد چاك
برخیز و صبوح کن، چرایی غمناك؟
می نوش دلا، که صبح بسیار دمد
او روی به ماکرده و ما روی به خاك

دەمی بەیانە، شەبەق بوو ڕووناك
پڕکە پیاڵە، قەت مەبە غەمناك
شەراب بنۆشە، زۆر شەبەق هەڵدێ
ئەو ڕوو لە ئێمە و ئێمە ڕوو لە خاك

١٨٢

سنت مکن و فریضه را هم مگذار
وان لقمه که داری ز کسان باز مدار
غیبت مکن و دل کسان را مازار
در عهده‌ی آن جهان منم، باده بیار

بۆ فەرز و سوننەت هیچ تیٚمەکۆشە
نانیٚکت گەر بوو لە کەس مەیگووشە
ناوی کەس مەبە، کەس مەڕەنجیٚنە
بەهەشت هی خۆتە! شەراب بنۆشە

١٨٣

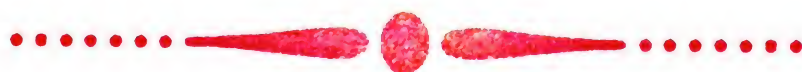
عـــید آمـد و کـارهـا نکـو خـواهـد کـرد
ســاقی مــی لعـل در سبو خــواهـد کـرد
افســـــار نـــماز و (پـــوزبـــند) روزه
عـــید از ســر ایـن خران خـواهـد کـرد

جەژن هات، ئیشمان گەلێ بۆ چاك بــوو
ســاقی ســا شــەراب تـێکە زوو بــە زوو
لە ســەر کــەر وگــا چـەژن دای مــاڵی
زوو، ڕەشمەی نـوێژ و لەغـاوی ڕۆژوو

١٨٤

پیرانـه سرم عشـق تـو در دام کشـید
ور نـه ز کـجا دست مـن و جـام نـبید؟
آن تـوبه کـه عـقل داد جـانان بشکست
وان جـامه کـه صـبر دوخت ایـام دریـد

بە پیری عـەشقت سـەری خستمە داو
ئەینا من لە کـویْ و شـەرابـی بـەدناو؟!
جـانانە تـۆبەی عـەقڵی شکـاندم
کـراسی سـەبرم لەت لەت و دڕاو

١٨٥

بــــر خـــود درِ کـــام و آرزو را بســـتم

وز مـــنّت هـــر نـــاکس و کس وارســـتم

جز دوست چو کس نیست که گـیرد دسـتم

مـــن دانـــم و او چـــنان کـــه هســـتم هســـتم

دەرگـای ئـارەزوو و مـەقسەد دائـەخـەم

لە کـەس و نـاکـەس هـیچ داوا نـاکـەم

غەیری دۆست کەسێ دەستم نـاگـرێ!

هـەر ئـەو ئـەزانـێ هـەر چلۆنێ هـەم

١٨٦

تـا چـند اسیر رنگ و بـو خـواهـی شـد
چند از پی هر زشت و نکو خـواهـی شـد؟
گـر چشـمه‌ی زمـزمـی و گـر آب حـیات
آخــر بــه دل خـاك فـرو خـواهـی شـد

تــا کـەی خـەریکی ڕەنگ و بـۆ ئـەبین
تاوێ دوای جـوان و تـاوێ نـاشیرین؟
چاوگەی زەمزەم بی یـا ئـاوی حـەیات
قــووتت هــەر ئـەدا بـیری ژێـرزەمین!

١٨٧

چون حاصل آدمی درین جای دو در
جز درد دل و دادن جان نیست دگر
خرم دل آن‌که یك نفس زنده بود
و آسوده کسی که خود نزاد از مادر

چی دەست ئەکەوێ پیاو لە دنیای دوون؟
غەیری دڵ ئێشان غەیری گیان دەرچوون!
دڵخۆش یەکێکە یەك نەفەس بژی!
خۆزگەم بە وانەی لە دایك نەبوون

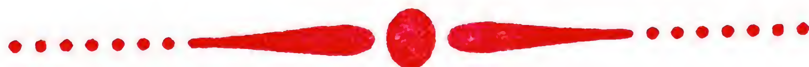
١٨٨

دنیا دیدی و هرچه دیدی هیچ است
و آن نیز که گفتی و شنیدی هیچ است
سرتاسر آفاق دویدی هیچ است
وان نیز که در خانه خزیدی هیچ است

دنیا و «مافیها»ی سەراسەر هیچە
چیت دیت و چیت بیست هەموو هەرهیچە
هیچە سەراپا دنیا خول بدەی
لە ژوور بۆ مردن بیتەدەر هیچە

١٨٩

ما لعبتگانیم و فلك لعبت باز
از روی حقیقت، نه از روی مجاز
بازیچه کنان بدیم بر نطع وجود
رفتیم به صندوق عدم یك یك باز

ئێمە بازیچە و گەردوون بازی باز
بە ڕووی ڕاستی نەك بە ڕووی مەجاز
بە بازی کردن هاتینە دنیا
چووینۆ بۆ عەدەم بە یەك «قەڵەم باز»

١٩٠

در کـــارگـــه کـــوزه‌گـــری کـــردم رای
در پـــله‌ای دیـــدم ایســـتاده بـــه پـــای
مـــی‌کرد دلیـــر کـــوزه‌را دست و پـــای
از کـــلـــه‌ی پـــادشاه و ز دست گـــدای

تـــێپەڕیم بـــەلای گـــۆزەگـــەرێکدا
پێی لەسەر چـەرخی دەســتابوو وەســتا
بە دەست بۆ گۆزە دەست و لوولەی کرد
لە کـــەللەی پـــاشا و لە دەســتی گـــەدا

١٩١

از تــن چـو بـرفت جـان پـاك مــن و تـو
خشـــتی دو نـــهند بـر مـغاك مــن و تـو
وانگــــــه ز بـــرای خشت گـــور دگـــران
در کـــالبدی کشـــند خـــاك مـــن و تـــو

کــه دەرچـوو گـیانی پـاکـی مـن و تـۆ
خشت‌ڕێژی ئـەکـەن لاکـی مـن و تـۆ
دیســـان بـۆ خشـتی قـەبری خـەڵقی‌تر
ئـــەیخەنە قـــاڵب خـــاکـی مـن و تـۆ

١٩٢

بنگر ز جهان چه طرف بر بستم، هیچ
و ز حاصل عمر چیست در دستم، هیچ
شمع طربم، ولی چو بنشستم، هیچ
من جام جمم، چو بشکستم، هیچ

چیم برد له دنیای بێ‌پایان من هیچ
یا خۆم چیم دەست کەوت له ژیان من هیچ
چرای شادی بووم، دوای کوژان من هیچ
با جامی جەم بم، دوای شکان من هیچ

١٩٣

این چرخ فلك که ما در او گردانیم
فانوس خیال ازو مثالی دانیم:
خورشید چراغ دانی و عالم فانوس
ما چون صوریم کاندرو حیرانیم

لە چەرخ و دەورەی چەرخ، سەرگەردانین
سوورەتگەرێکە، وەهای ئەزانین
خۆرە چرای ئەو، دنیایە فانووس
ئێمە سوورەتین، تیادا حەیرانین!

١٩٤

معشوقه که عمرش چو غمم باد دراز

امروز ز نو تلطفی کرد آغاز

بر چشم من انداخت دمی چشم و برفت

یعنی: که نکویی کن و در آب انداز

عومری درێژ بێ یارم وەکوو غەم

ئیمڕۆ لوتفی بوو بە بێ‌زیاد و کەم

بەڵێ: چاکەی کرد دای بە دەم ئاودا

بە چاوی بینی چاوی پڕ گریەم

١٩٥

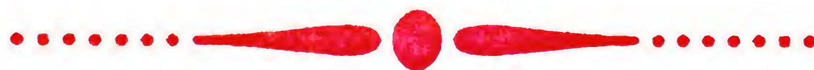
«خیام» که خـیمەهای حکـمت مـی‌دوخت
در کــورەی غـم فـتاد و نـاگـاه بسـوخت
مــقراض اجــل طــناب عــمرش بـبرید
دلال امـــل بـــه رایگـــانش بــفروخت

خــەییام خــێوەتی حکــمەتی دووران
کەوتە کوورەی غەم، سووتا بە سووتان
مــەقەستی ئــەجل تــەنافی بـڕی
دەڵاڵــی ئـەمەل فــرۆشتی هــەرزان

١٩٦

تــا کــی ز غــم زمــانه مــحزون بــاشی
بــا چشــم پــر آب دل پــر خــون بــاشی
می نوش و به عیش‌کوش و خوش‌دل می‌باش
زان پــیش کــه زیــن دایــره بــیرون بــاشی

تــا کــەی بــۆ دنــیا غــەم ئــەخــەینە دڵ
چــاو پــڕ لــە فــرمێسك، دڵــت پــڕلە کــوڵ
شــەراب بــنۆشە بــە بــەزم و شــادی
بەر لە دەرچــوونت لە دنــیای ســەرچڵ

۱۹۷

یك جرعه می ز ملك كاوس به است
و از تخت قباد و ملكت طوس به است
هر ناله که رندی به سحر گاه زند
از طاعت زاهدان سالوس به است

چۆڕێ لە شەراب هەموو مڵکی «کەی»
تەختی قوباد و مڵکی تووس و ڕەی
ناڵەی ڕەندانەی ڕەند لە بەیاندا
چاکتر لە نووزەی سۆفی و لە نووکەی

۱۹۸

من در رمضان روزه اگر می‌خوردم
تا ظن نبری که بی‌خبر می‌خوردم
از محنت روزه روز من چون شب بود
پنداشته بودم که سحری می‌خوردم

من کە ڕەمەزان بە ڕۆژ شێو ئەکەم
خۆم موستەحەقی سەد جنێو ئەکەم
تاریکی ڕۆژوو ڕۆژی کرد بە شەو
وەها ئەزانم کە پارشێو ئەکەم

١٩٩

چون مرده شوم خاك مرا گم سازيد
احوال مرا عبرت مردم سازيد
پس، خاك و گلم به باده آغشته كنيد
و از كالبدم خشت سرخم سازيد

قەبرم وا تێکدەن نەیبێ نیشانە
بمکەن بە عیبرەت بۆ ڕووی زەمانە
خۆڵم بە شەراب بە قوڕ بشێلن
بۆ خشتی سەری کووپەی مەیخانە

٢٠٠

در سر هوس بتان چون حورم باد
بر دست همیشه آب انگورم باد
گویند کسان: ترا خدا توبه دهد
او خود ندهد، من نکنم دورم باد

سەر پڕ لە سەودای یاری شۆخ و شەنگ
دەست بە پیاڵەی شەرابی گوڵڕەنگ
خەڵق ئەڵێن: خودا تۆبەت قەبوڵ کا
من نایکەم مەگەر خۆی بیکا بێدەنگ

٢٠١

ای هم‌نفسان مرا به می قوت کنید
وین چهره‌ی کهربا چو یاقوت کنید
چون مرده شوم به می بشویید مرا
و از چوب رزم تخته‌ی تابوت کنید

هاوسەران بۆ من هەر شەرابە قووت
سوور ئەکا ڕەنگی زەردم وەك یاقووت
کە مردم یاران بمشۆن بە شەراب
هەم لە داری مێو هەڵبەستن تابووت

٢٠٢

در خواب بدم مرا خردمندی گفت:
کز خواب کسی را گل شادی نشگفت
کاری چه کنی که با اجل باشد جفت
برخیز که زیر خاك می‌باید خفت

لە شیرین خەودا پیاوێکی هۆشیار
وتی: کەس بە خەو نابێ بەختیار!
نازانی کە خەو برای مردنە؟
هەڵسە لە خاكدا ئەخەوی ناچار

۲۰۳

چون می‌گذرد عمر چه شیرین چه تلخ
پیمانه چو پر شود چه بغداد چه بلخ
می نوش که بعد از من و تو ماه بسی
از سلخ به غره آید و از غره به سلخ

شیرین بێ، تاڵ بێ، عومر هەر ئەڕوا
پەیمانە پڕ بێ چ بەڵخ، چ بەغدا
لە دوای من و تۆ مانگ گەلێ ئەڕوا
لە دوا بۆ هەوەڵ، لە هەوەڵ بۆ دوا

٢٠٤

چون نیست ز هرچه هست جز باد بدست
چون نیست ز هرچه نیست نقصان و شکست
انگار که هرچه هست در عالم نیست
پندار که هرچه نیست در عالم هست

چی هەیە هەمووی ڕووی لە زەواڵە
چی نییە نەقسی نییە، مەحاڵە
وەها بزانە چی هەیە نییە
چی نییە هەیە، سەیرە ئەم حاڵە

٢٠٥

در میکده جز به می وضو نتوان کرد
وان نام که زشت شد نکو نتوان کرد
خوش باش که این پردەی مستوری ما
بدریده چنان شد که رفو نتوان کرد

به شەراب ئەیشۆم چاو و دەست و پێم
مەشهوور بووم، هەرکەس ئەزانێ من کێم
پەردەی مەستووریم چەشنی لەت لەته
شڕ و وڕم کرد، پینە نەکرێ پێم

٢٠٦

در دهـــر بــر نـــهال تــحقیق نــرست
زیــرا کــه دریــن راه کســی نــیست درست
هــرکس زده است دست در شــاخی شست
امروز چو دی شناس و فــردا چــو نــخست

له دنـــیا داریٚ ڕاست هــەڵ نــەچوو
بـۆیه هـیچ کـەسیٚ بـۆ ڕاسـتی نـەچوو
هەر کـەس لقـێکی گـێڕ و وێـڕی گـرت
پـێوه ئــەلەرزیٚ و هــاکـا مـانوو بـوو

٢٠٧

در فصل بهار اگر بتی حور سرشت
پر می قدحی بمن دهد بر لب کشت
گر چه بر هرکس این سخن باشد زشت:
سگ به ز من ار زآنك برم نام بهشت

گوڵزاری بەهار و یاری گوێ ئاوێ
پیاڵەی شەراب، بە گۆشەی چاوێ
هەر چەن ئەم قسە زۆر ناشیرینە:
من لە جێ سەگ بم بەهەشتم ناوێ

٢٠٨

می خور که مدام راحت روح تو اوست
آسایش جان و دل مجروح تو اوست
طوفان غم ار درآید از پیش و پست
در باده گریز کشتی نوح تو اوست

شەراب بنۆشە بۆ ڕۆح دەرمانە
دەرمانی غەم و ڕاحەتی گیانە
گەر لافاوی غەم دنیا بماڵێ
سواری بادە بە کەشتی تۆفانە

٢٠٩

روزی کـه گـذشته است ازو یـاد مکـن
فـردا کـه نـیامده است ازو فـریاد مکـن
بـر نـامده و گـذشته بـنیاد مـنه
حالی خـوش بـاش و عـمر بـر بـاد مکـن

بـێ‌کـەڵکە یـادی ڕۆژی ڕابـوردوو
یـا پـەلە پـەلی ڕۆژی نـەهاتوو
بێ‌سوودە بـاسی ڕابـوردوو و نـەهات
فرسەتە زینهار ئێستەت لە دەستچوو!

٢١٠

چون چرخ به کام یك خردمند نگشت
خواهی تو فلك هفت شمر خواهی هشت
چون باید مرد و آرزوها همه هشت
چه مور خورد به گور و چه گرگ به دشت

چەرخ بە ئارەزووی دانا ناکا گەشت
گەر حەوت تەبەقە یاخۆ تەبەق هەشت
کە مردی لاشەت چی ئەیخوا بیخوا
مێروڵەی قەبر یاخۆ گورگی دەشت

٢١١

از جـــملەی رفـــتگان ایـــن راه دراز
بـــاز آمـــده کـــو کـــه خبر گـویـد بـاز
هـــان بـر سـر ایـن دو راهـەی آز و نـیاز
تـــا هـــیچ نـمانی کـــه نـمی‌آیی بـــاز

ئـــەم ڕێ درێـــژە بـــۆ نـــەبڕیاوە
ڕێـــبواری بـــۆچی نـــەهات لەلاوە؟
چـــی بـــە جـــێ ئێڵی لەم دوو ڕێگـانە؟
کــــە مــردیت بـــە خــوا نـایەیتە دواوە!

٢١٢

«خیام» اگـر ز بـاده مسـتی خـوش بـاش
با ساده رخـی اگـر نشسـتی خـوش بـاش
چـون عـاقبت کـار جـهان نـیستی است
انگار که نیستی چـو هسـتی خـوش بـاش

خەییام بـە بـادە، بـە نـەی دڵـخۆش بـە
بە ساقی سـادە، بـە مـەی دڵـخۆش بـە
دنـــیا ئـــەوەڵ و ئـــاخر نـەبوونە!
وابزانە نەبوویت کە هەیت دڵـخۆش بـە

٢١٣

چون نیست مقام ما در این دیر مقیم
پس، بی می و معشوق (خطایی است عظیم)
تا کی ز قدیم محدث ای مرد سلیم؟
چون من رفتم، جهان چه محدث چه قدیم!

بەم تەرحە دونیا نەبینێ دوشمن
بێمەی و مەعشووق، مردنە مردن!
تا کەی لە کۆنی و تازەی دنیا باس
تازە بێ، کۆن بێ وەك یەکە بۆ من

٢١٤

زان کوزه مـی کـه نـیست در وی ضـرری
پر کن قدحی، بـخور و بـه مـن ده دگـری
زان پـیشتر ای صـنم کـه در رهگـذری
خـاك مـن و تـو کـوزه کـند کـوزه گـری!

لەو گـــۆزە کـــەوا لە شـــەرابـــە پـــڕ
پـــیاڵەیەك پـــڕکە ســـاقی کـــتوپڕ
خۆت بیخۆ و بۆ مـن تـێکە سـەر و مـڕ
بـۆ گـۆزە خـاکمان ئـەشێلن وەك قـوڕ

٢١٥

برجه، بـرجـه، ز جـامه خـواب ای سـاقی

در ده، در ده شـــراب نــاب ای ســاقی

زان پیش کـه از کـاسەی سـر کـوزه کـنند

از کوزه بـه کـاسه کـن شـراب ای سـاقی

ده هەڵسه، هـەڵسه سـاقی بـەسیه خـەو

بـا بــێ شـەرابێ وەك دەنـووكی کـەو

هـاکـا کـاسەی سـەر کـرا بـه گـۆزه

له گــۆزه کــاسه پـڕکه بـەر له ئـەو

٢١٦

تا چند اسیری عقل هر روزه شویم
در دهرچه صد ساله، چه یك روزه شویم
خوش‌دار تو کأس می ازان پیش که ما
در کارگه کوزه‌گران کوزه شویم

ئەگەر ڕۆژێ بێ یا سەد ساڵ ژیان
دیلی عەقڵین و بێزارین لە گیان
بگرە پیاڵەی شەراب بەر لەوە
ببین بە گۆزە لای گۆزەکەران

دوش با عقل این سخن گفتم
کشف کن با من احتمالی چند
گفتم: ای مایه‌ی همه دانش
کرد خواهم ز تو سوآلی چند
گفتم: از عمر من شدم بیزار
گفت: سوز و بساز سالی چند
گفتم: این دور زندگانی چیست؟
گفت: خوابی و خیالی چند

دوێشەو بە هێواش من بە عەقڵم وت:
بۆم کەشف بکە چەن ئیحتیماڵێك
وتم: سەرمایەی زانین و ژیری
لە تۆ ئەپرسم، من چەن سوئاڵێك
وتم: لە ژیان یەکجار بێزارم
وتی: سووتان و سازان چەن ساڵێك
وتم: ئەم دەوری ژیانە چییە؟
وتی: خەوتنە یا چەن خەیاڵێك

گفتمش: چیست کدخدایی؟

گفت: اندکی عیش غصه سالی چند

گفتم: اهل ستم چه طایفه‌اند؟

گفت: گرگ و سگ و شغالی چند

گفتم: این دل به هوش کی گردد؟

گفت: چون خورد گوشمالی چند

گفتمش: چیست گفته‌ی خیام؟

گفت: پند است حسب حالی چند

وتم: ژن و ماڵ لە لای تۆ چۆنە؟
وتی: خۆشی کەم غەمی چەن ساڵێك
وتم: ستەمکار کام تیرە و هۆزە؟
وتی: سەگ و گورگ و چەن شوغاڵێك
وتم: کەی دڵم هۆشی دێتە بەر؟
وتی: با بیخوا چەن گۆشەماڵێك
وتم: وتاری (خەییام) لات چۆنە؟
وتی: بەڕاستی چەن حەسبی حاڵێك

سکاڵایەکی موتەرجیم

بێبەش لەو دنیا، لەم دنیا بەری
ئەو دەردی سەری، ئەم کوێرەوەری
ساقی شەرابێ بێنە فرسەتە
ژیان گاڵتەیە، دنیا قەشمەری

کە کەڵکت نەبوو تۆ بۆ نیشتمان
چاکترە لە تۆ، گاوان و شوان
بە بەرگ و خەو و خواردن ئینسانی
فەرقتان چییە تۆ لە گەڵ حەیوان؟!

داریٚ بەر دار بیٚ لە پیاوی بیٚبەر
چاکترە لە لای ئەربابی هونەر
بەری ئەو تۆزیٚ هەژار تیٚر ئەکا
بەری بیٚبەری دەردە؛ دەردی سەر

قەومیٚ کلۆڵ بیٚ خەوی گرانە
وەکوو کەروێشکی نوستووی ناو لانە
دیاردی لیٚ ئەکەن چاو ئەنووقیٚنیٚ
گەماڵ ئەیگریٚ بۆ تیر و تانە

قەومێ نەفامبێ دوای خەڵك ئەکەوێ
جێی خۆی خۆش ئەکا «بزن بۆ شەوێ»
تا ماڵ وەستا بێ مزگەوت حەرامە
ماڵت ڕووخاوە «نێرگەی» ئەنەوێ

کێ دەس بۆ دەرگای هەژارێ ئەبا؟
کێ ئەیکاتەوە غەیری «ڕەشە با»!
دەست و قەڵەمی ئەم چەرخە شینە
بۆ سەر سپی و سوور دایم ڕەش ئەبا

نــــەعوزو بـــیللا، چـاوی کـــردگار
ئـــەڵێی نـــوقاوە لە عـــاستی هــەژار
ئـــاه و نـــزۆڵە ســەنگ دێـــنێتە دەنگ
بـــێ تـــەئسیر نـــابێ نـــاڵەی دەردەدار

بڵاوکردنەوەی کوردستان

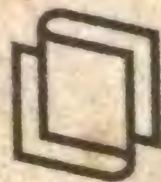
وەرگێڕ لە چەند دێڕدا

▪ خوا لێخۆشبوو شێخ سەلام کوڕی شێخ ئەحمەد، لە شێخانی عازەبانی دەوروبەری هەڵەبجەیە.

▪ لە ساڵی ۱۳۱۰ کۆچی مانگی (۱۸۹۲ زایینی) لە دایک بووە لە دواییدا نیشتەجێی سلێمانی ئەبێ.

▪ شاعیرێکی نازک خەیاڵ و نووسەرێکی گەورە بووە، وە چەند زمانی زانیوە. لە ساڵی ۱۳۷۹ کۆچی مانگی (۱۹۵۹ زایینی) وەفاتی کردووە.

▪ جگە لە دیوانی شیعر، چەند کتێبی تری لێ بە جێ ماوە وەک «شاری و لا دێی» «قەسابخانە» و «جوولەکەی کۆڵ گیر»

انتشارات کردستان
Kurdistan Publication
سنندج ـ پاساژ عزتی ـ تلفن: ۲۲۶۵۳۸۲